

11/08/2022

-מבלי לפגוע בזכויות-

(באמצעות טופס מקוון)
asime@mof.gov.il
mishpatit@moag.gov.il

לכבוד:
עוה"ד גלי בהרב מיארה היועצת המשפטית לממשלה
עוה"ד אסי מסינג, יועץ משפטי משרד האוצר
עוה"ד אפרת אביאני, יועצת משפטית משרד החקלאות

א.ג.נ.,

הנדון: מניעת קידום ו/או חתימת "סיכום בין משרדי – ענף הצומח"

בשם מרשתנו, קמה (קיבוצים מושבים המרחב הכפרי) עמותה רשומה, אשר מייצגת חקלאים רבים במדינת ישראל, הרינו לפנות אליכם בעניין שבנדון כדלקמן:

1. בימים אלו לאחר פיזור הכנסת ב"תקופת המעבר" פועלים שרי האוצר והחקלאות לקידום "תכנית הדגל" שלהם לכאורה להפחתת יוקר המחיה, תכנית הכוללת ביטול מכסים רוחבית על מגוון תוצרת חקלאית ומוצרי מזון, בהם בין היתר פירות וירקות (להלן: "הרפורמה").

במסגרת הרפורמה חותרים ופועלים השרים במרץ על מנת לחתום על מסמך הקרוי "סיכום בין משרדי – ענף הצומח" (להלן: "הסכם החקלאות" או "ההסכם") שעניינו ביטול מכסי המגן על יבוא תוצרת חקלאית, לצד העברת תמיכות ישירות לחקלאים.

העתק טיוטת הסכם החקלאות, מסומן 1, רצ"ב בזאת למכתבנו.

2. יודגש כבר עתה, מרשתנו כמו גם גופים מקצועיים וגורמים ממשלתיים נוספים טוענים כי ההסכם יביא להרס ופגיעה קשה מאוד בחקלאות הישראלית ו"שירותי המערכת" אותם החקלאות מספקת למדינה כתשתית לאומית ממעלה ראשונה. בדברי ההסבר לסעיפים 17-21 לרפורמה הובהרה החשיבות הרבה של החקלאות בראיה מערכתית כדלקמן: "החקלאות מהווה ערך קיומי הכרחי ומניע כלכלי, מבטיחה אספקת מזון מקומית בתלות מינימאלית בגורמים חיצוניים, גם בעיתות של משברים אקלימיים, מדינתיים וביטחוניים. לצד תפקידיה המסורתיים של החקלאות לייצור מזון, נלוות לה - בראיה של פיתוח בר קיימא - תועלות נוספות הכוללות בין היתר שירותי מערכת אקולוגית כגון: שימור שטחים פתוחים, מי וקרקע, נוף ותיירות תרבות ומורשת התיישבות"

3. מרשתנו מתנגדת נחרצות להסכם החקלאות שכן במתכונתו הנוכחית ההסכם ימיט כיליון על ענפים חקלאיים שלמים באופן בלתי הפיך.

4. כאמור הסכם החקלאות ייפגע בדרך שאין ממנה חזרה בתשתית ענפי הפירות והירקות שהנה בעלת חשיבות לאומית. יאמר בתמצית כי התועלות ו"שירותי המערכת" שענפים אלו מספקים

עבור מדינת ישראל נוגעים בין היתר לביטחון המזון, תעסוקה (באזורי הפריפריה בפרט), תרומות חברתיות (ערכי מורשת ושמירה על הקרקע), תרומות נופיות, תרומות אקולוגיות, תרומה לאיכות הסביבה, שימוש במים מטופלים, החזקה, יישוב ושמירה על הגבולות והפריפריה ומניעת נטישתם במידה שצה"ל לא מסוגל לספק, מניעת ריכוז האוכלוסייה בגושי אוכלוסין עירוניים במרכז הארץ ועוד.

5. נוכח המשבר העצום אליו מגלגלים שרי האוצר והחקלאות את החקלאות הישראלית בשל ביטול/הפחתת המכסים אליו הם דוחפים, והסכנה שהסכם החקלאות טומן בחובו עבור החקלאות שהנה תשתית לאומית (חקלאות), "זכתה" הרפורמה לוויכוח ציבורי עז, ביקורת והתנגדות קשה ונוקבת של אנשי המקצוע במשרד החקלאות, שרי הממשלה, ועדות הכנסת, מליאת הכנסת עצמה, כלכלנים וכמובן החקלאים והציבור הרחב. בעניין זה ראו:

ישיבת ועדת הכלכלה מיום 02.08.2021 בעניין "רפורמת ענק בענף החקלאות"
https://fs.knesset.gov.il/24/Committees/24_ptv_606393.doc

ישיבת ועדת הכלכלה מיום 07.02.2021 בעניין מכסות יצור הביצים ותקנות המועצה לענף הלול
https://fs.knesset.gov.il/24/Committees/24_ptv_617405.doc

ישיבה מיום 24.01.2022 דיווח שר החקלאות על פעילות המשרד, תכנית העבודה ואופן ביצוע התקציב
https://fs.knesset.gov.il/24/Committees/24_ptv_617405.doc

ישיבה מיום 22.03.2022 בעניין נתונים סותרים בדבר פערי תיווך בפירות ובירקות והשלכות הורדת המכסים המתוכננת על ענף החקלאות
https://fs.knesset.gov.il/24/Committees/24_ptv_623340.doc

יודגש כי לאחר שוועדת הכלכלה הבינה כי משרדי האוצר והחקלאות לא פעלו מול הועדה בשקיפות והרפורמה שהביאו לאישורה מסכנת את החקלאות הישראלית ואת אזרחי המדינה, הודיע יו"ר הועדה מר מיכאל ביטון כי הוא עוצר את הדיונים ברפורמה. ראה:
<https://m.knesset.gov.il/Activity/committees/Economics/Pages/CommitteeProtocols.aspx?ItemID=2192427>

6. ההתנגדות השלטונית להתנהלות חסרת האחריות של שרי האוצר והחקלאות, כמתואר לעיל, לא עצרה בוועדת הכלכלה. לאור הוויכוח המר בכנסת ובשל ההשלכות ההרסניות של ביטול המכסים חסר ההבחנה על ייבוא תוצרת חקלאית והשפעת המהלך על תשתית החקלאות הישראלית, בפעם הראשונה מהקמת מדינת ישראל מליאת הכנסת ביטלה צווי ביטול מכס של שר האוצר ביום 15.5.2022.
https://fs.knesset.gov.il/24/Plenum/24_ptm_627464.doc

7. להתנגדות העזה לרפורמה בשל הסכנות הטמונות בה לאזרחי מדינת ישראל, שותפים גם אנשי המקצוע של משרדי הממשלה, התאחדות חקלאי ישראל, ארגוני החקלאים וציבור חקלאים גדול מאוד אשר חתם על עצומה נגד קידומה והשלמתה¹. (רצ"ב חלק מהאסמכתאות לאמור לעיל).

העתק מכתב השירותים להגנת הצומח, **מסומן 2**, רצ"ב בזאת למכתבנו.
העתק מכתבי התאחדות חקלאי ישראל, **מסומן 3**, רצ"ב בזאת למכתבנו.
העתק מכתבי התנועות המיישבות, **מסומן 4**, רצ"ב בזאת למכתבנו.
העתק חלק ממצגת החטיבה לאסטרטגיה במשרד החקלאות, **מסומן 5**, רצ"ב בזאת למכתבנו.

8. זה המקום להדגיש, ענף חקלאי שנסגר אינו בר שיקום !!! קרקע שתיעזב ותינטש על ידי חקלאים לא תשוב ולא תשוקם. בחקלאות, להפסקת העיבוד, הטיפול והשימוש בקרקע יש משמעות בלתי הפיכות והנטישה היא סופית פעמים רבות. הון אנושי, ניסיון וידע שנצבר בתחום החקלאות, היורדים לטמיון אינם ברי חזרה והנזק הוא בלתי הפיך. הדברים אינם דמיון. על מנת לראות את התוצאות האיומות של ביטול מכס בהינף קולמוס של שר אוצר, ניתן לראות בענף השום הישראלי².

חתימה על הסכם החקלאות וביטול מכסים ב"תקופת מעבר"

9. כאמור לעיל, מאז פרסום הרפורמה והעיסוק בהסכם החקלאות חל שינוי נסיבות מהותי במצב המשפטי והוא פיזור של כנסת ישראל ותחילת כהונתה של ממשלה בתקופת מעבר. כפיפותה של ממשלה זו לעקרונות המשפט הציבורי הכללי, מטילים עליה חובה לפעול בתקופה זו בסבירות ובמידתיות.

10. מתחם הסבירות של פעילות גוף שלטוני בתקופת מעבר נבחן בשים לב למאפייניה של הסמכות הקונקרטית המופעלת, ובהתחשב באיזון הנדרש בין הצורך בעשייה לבין **דרישת האיפוק**. מהותו של איזון זה מושפע מטיבו של העניין ומאופי השיקולים הנוגדים הפועלים ברקעו (**ראה**: בג"צ 2534/97 חה"כ יחב נ' פרקליטת המדינה, פד"י נא(3) 1, 28).

11. בבג"ץ 9202/08 ח"כ לימור לבנת נ' ראש הממשלה, (פורסם בנבו), נקבע כי: **"בגדר מתחם הסבירות והמידתיות הנתונים לממשלה ולראש הממשלה עליהם להימנע ככל הניתן מקבלת החלטות בלתי הפיכות, שעלולות לכבול את ידיה של ממשלה עתידית כזו או אחרת שתחל לפעול לאחר הבחירות לכנסת השמונה-עשרה"**.

¹ <https://www.atzuma.co.il/agriculture2022>

² בענף השום חתם שר האוצר על צו ביטול מכס בחודש מרץ. כתוצאה מכך, בתוך שלושה חודשים ענף השום בישראל אשר טופח במשך עשרות שנים וכיסה אלפי דונמים של אדמות לאום חקלאיות, חוסל באופן שלא ניתן לשחזרו כנראה.

12. בבג"ץ 2453/06 **ההסתדרות הרפואית בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה**, (פורסם בנבו) קבע בית המשפט לעניין זה כי **"על כן, ניתן בהחלט להבין הנחיה שהוציא היועץ לפיה על הממשלה והשרים להימנע מקבלת החלטות שאינן נכללות בגדר ניהול שוטף ואשר יש בהן משום רפורמה במדיניות או שינויים בסדרי עדיפויות בעלי השלכה תקציבית משמעותית"**. (בעניין זה ראוי לציין כי משמעות הורדת מכסים הנה הפחתה בהכנסות המדינה).

13. על התנאים והשיקולים, אשר יש לשקול במלאכת האיזון בין האיפוק שעל הממשלה לנקוט בתקופת המעבר ובין השמירה על רציפות הפעילות הממשלתית, ניתן ללמוד גם ממכתב המשנה ליועמ"ש לממשלה (ציבורי חוקתי) מיום 27.12.2018 (להלן- **"המכתב"**), ליועצים המשפטיים של משרדי הממשלה (הערכות משפטיות לתקופת הבחירות 2019). להלן קישור למסמך-
<https://foi.gov.il/sites/default/files/3.%20%D7%94%D7%99%D7%A2%D7%A8%D7%9B%D7%95%D7%AA%20%D7%9E%D7%A9%D7%A4%D7%98%D7%99%D7%AA%20%D7%9C%D7%AA%D7%A7%D7%95%D7%A4%D7%AA%20%D7%91%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA%202019.PDF>

14. במכתב האמור פורטו תנאים ושיקולים, אשר יש בין היתר לשקול, במלאכת האיזון בין האיפוק שעל הממשלה לנקוט בתקופת המעבר ובין השמירה על רציפות הפעילות הממשלתית.

15. יישום התנאים והשיקולים המפורטים במכתב על המקרה דנן מחייב את המסקנה כי אין להתיר את קידום הסכם החקלאות ו/או חתימתו בתקופת המעבר, וזאת מן הנימוקים שיפורטו להלן:

15.1. אין כל דחיפות וכורח לחתימת ההסכם בתקופת המעבר וודאי שלא ייפגעו אינטרסים ציבוריים חשובים כלשהם בשל אי חתימה כאמור. הדברים נכונים אף לאור בחינת מכלול הנסיבות והעובדה כי אין כל צורך ציבורי חיוני בחתימה לעת הזו, מה שמטה את הכף לטובת "איפוק שלטוני" לעת הזו.

בעניין זה ראוי להדגיש, בעת הזו של משברים ביטחוניים, משבר אקלים, מגפת קורונה, מלחמת אוקראינה ומשבר לוגיסטי עולמי של שינוע סחורות, הדעת נותנת כי אינטרס לאומי ממדרגה ראשונה הוא לשמור על ביטחון המזון ויכולת ייצור מזון עצמאית. לפיכך לא יפגע כל אינטרס ציבורי בהעדר חתימה על הסכם בעת זו, אלא להיפך. בנוסף, לא ניתן לומר כי יש "צורך ציבורי חיוני" בטח שלא מיידי בתקופה זו לחתום על ההסכם שכן חרף כל ניסיונותיהם הכושלים של משרדי האוצר והחקלאות להוריד מחירים ו/או את יוקר המחיה בישראל עד היום הם כשלו. אשר על כן, נדרשת בחינה מעמיקה האם במשק ריכוזי כבישראל, הכלי של הורדת מכסים אכן תומך לאורך זמן ביעד הורדת יוקר המזון או שישנן דרכים אחרות שראוי לבחון.

15.2. תוצאות הרפורמה וההסכם, שעשוי להיחתם במסגרתה, ממילא לא יבואו לידי ביטוי במהלך תקופת המעבר טרם כינונה של הממשלה החדשה, מה שמעיד על היעדר חיוניות ההחלטה. יאמר כי תוצאות הרפורמה אמורות להשפיע "לכאורה" על החקלאות

הישראלית בעוד שנים ארוכות שכן עיקרה בהענקת תקציבים לפיתוח שתוצאתו לא נראית באופן, בעוד שהשלכות הורדת המכס על החקלאות תהיינה מיידיות והרסניות. מנגד יש לזכור כי בהתאם למסמכי המדינה עצמה ביטול והפחתת מכסים אינם מתגלגלים תדירות לכיסו של הצרכן.

15.3. משמעות פגיעה כה אנושה בחקלאות חורגת ממתחם הסבירות והמידתיות הנתונים לממשלה בתקופת מעבר, שכן מדובר בהחלטה בלתי הפיכה. מילים אחרות הממשלה הנכנסת לא תוכל לשנותה. (נחזור ונאמר הפגיעה האנושה בחקלאות עד כדי חיסול ענפים בה, נמצאת תחת מחלוקת ציבורית קשה והעדר קונצנזוס בקרב הציבור והמעגלים הנוגעים לעניין).

15.4. מקור היוזמה לרפורמה אינה מקרב גורמי המקצוע העוסקים בתחום, נהפוך הוא גורמים אלו כלל לא היו מעורבים בעניין. לא זו אף זו, כפי שיפורט, כבסיס לרפורמה לא נעשתה עבודת מטה מסודרת ואין כל תשתית עובדתית ומקצועית לביצוע המהלך, משרדי האוצר והחקלאות לא התייעצו עם משרדי ממשלה נוספים ו/או עם כל הגופים העוסקים בענף זה ואף לא שקלו את מכלול ההיבטים וההשלכות של ההחלטה על ענף זה ולא הסתמכו על מידע ונתונים קיימים, באשר להשלכות מהלכים קודמים של הורדת מכס ועל המחירים לצרכן הישראלי. כמו כן למשרדי האוצר והחקלאות לא הייתה כל תשתית מקצועית ולא נעשתה עבודת מטה מסודרת על מנת לבחון את המהלך והשלכותיו ולכך יש דוגמאות למכביר. בענף הפירות התברר כי החומרים המצומצמים מאוד (באופן בלתי סביר) שהונחו על שולחן משרדים אלו מצביעים על פגיעה אנושה בחקלאות הישראלית והיעדר וודאות שהצווים יביאו תרומה כלשהי לצרכן הישראלי, בענף הדבש, התברר כי פשוט אין תשתית מקצועית כלל וכי הצווים שנחתמו על ידי שר האוצר עומדים בניגוד מוחלט לעמדת גורמי המקצוע במשרד החקלאות, ובענף הדגים הסיפור דומה.

15.5. יודגש, היקף ההשפעה השלילית של הרפורמה וצווי ביטול המכסים שבמסגרתה על מדינת ישראל הנו ברמה האסטרטגית. מדובר על פגיעה בענף אסטרטגי למדינת ישראל ובחוסנה של המדינה בהיבטים של בטחון המזון ונושאים נוספים, אשר לא נלקחו בחשבון כלל. עוד יוזכר בעניין זה כי "הרפורמה" הוצאה מחוק ההסדרים ולא בכדי.

16. שיטת הסלמי: משלא ניתן להעביר את כל הרפורמה כמקשה אחת, נראה כי משרדי האוצר והחקלאות בוחרים ב"שיטת הסלמי" לפיה יחתמו על צווי הפחתת מכסים, קמעא קמעא ושלב אחר שלב. באופן הזה לכאורה לא תועבר רפורמה משמעותית ב"תקופת המעבר", אולם בסופו של דבר נמצא עצמנו במצב שכל הרפורמה בשלל תוצרת חקלאית, הועברה "טיפין טיפין" חרף היעדר התמיכה הציבורית ובניגוד לעקרונות המשפטיים האמורים לעיל.

17. זאת ועוד, בכדי להימנע מקבלת התחייבויות משמעותיות בתקופה הנוכחית מנסים משרדי האוצר והחקלאות להגיע להסכמות עם ראשי המגזר החקלאי במסגרתן מחד, נעשים שינויים מרחיקי לכת בענף החקלאות ומאידך, המשרדים האמורים אינם מתחייבים אלא רק בגדר "ממליצים" ובדרך זו מנסים הם לעקוף את חובתם לשמור על איפוק שלטוני.

הרפורמה במסגרתה אמורים היו לחתום על צווים להפחתת מכסים לא נחתמה בין היתר בשל העובדה כי אין בכוחה של הממשלה ליתן עתה תמיכות בעלות משמעות תקציבית. מיותר לציין בעניין זה כי הפחתת מכסים ללא תמיכות משמעותה גזר דין מוות לחקלאות הישראלית.

18. מהאמור עולה כי הואיל והמשמעות של חתימה על הסכם החקלאות הינה פגיעה קשה עד כדי חיסול ענפי חקלאות שלמים, הרי שקידום ההסכם כעת וניסיון שרי האוצר והחקלאות לחתום עליו בתקופת מעבר, שאינה זוכה לתמיכת הציבור והכנסת, תהווה חריגה ממתחמי הסבירות והמידתיות ולפיכך יש להורות על הקפאת העיסוק בנושא עד לכינון ממשלה חדשה.

סוף דבר

19. **נבקשכם להורות מיידית לשרי האוצר והחקלאות להימנע מקידום ו/או חתימה על ההסכם החקלאות כאמור לעיל ולהקפיא כניסת צווים ופעילות הפחתת מכס לתוקף בשל תקופת המעבר בה אנו נמצאים.**

20. **עתה משחזקת הידיעה על פעולות שרי החקלאות והאוצר הועברה לידכם, ככל שלא תעשו שימוש בסמכותכם הרי שמרשתנו תיאלץ לפנות לערכאות המתאימות על מנת להגן על זכויות החקלאים.**

21. **אין באמור במכתבי זה או בשאינו אמור בו כדי למצות את טענות מרשתנו בעניין הנדון ו/או כדי לגרוע מכל זכות ו/או סעד להם היא זכאית על פי כל דין.**

בכבוד רב,

גיל עוז, עו"ד

עוז, לוטן, עינב ושות'

משרד עורכי דין ונוטריון

העתקים:

mankal@moag.gov.il

mankal@mof.gov.il

sar@mof.gov.il

Sarmoag@moag.gov.il

גב' נעמה קאופמן – פס, מנכ"לית משרד החקלאות

מר רם בלינקוב, מנכ"ל משרד האוצר

מר אביגדור ליברמן, שר האוצר

מר עודד פורר, שר החקלאות

תוכן הנספחים (עמוד 1 מתוך 1)

עמוד	שם המסמך
9	נספח 1: הסכם החקלאים (עמודים 9 עד 13)
15	נספח 2: מכתב השירותים להגנת הצומח (עמודים 15 עד 17)
19	נספח 3: מכתב התאחדות חקלאי ישראל (עמודים 19 עד 22)
24	נספח 4: מכתבי התנועות המיישבות (עמודים 24 עד 31)
33	נספח 5: מצגת החטיבה לאסטרטגיה במשרד החקלאות (עמודים 33 עד 38)

נספח 1 :

הסכם החקלאים

(עמודים 9 עד 13)

הנדון: סיכום בין משרדי – ענף הצומח

1. משרד החקלאות ופיתוח הכפר ומשרד האוצר (להלן "הממשלה" או "המשרדים"), מזכ"ל התאחדות חקלאי ישראל, מזכ"ל תנועת המושבים, יו"ר התאחדות חקלאי ישראל ונשיא התאחדות האיכרים בישראל (להלן: "נציגי החקלאים") מעוניינים להגדיל את הכמות ואת המגוון של התוצרת החקלאית הצמחית, במחירים שווים לכל נפש, תוך מתן כלים לחיזוק החקלאות, כך שרוב התוצרת החקלאית הצמחית תמשיך להיות מסופקת לצרכן מהמגדלים הישראליים, ובשים לב לתפקידם החשוב של החקלאות והחקלאים בהגנה על הביטחון התזונתי של אזרחי ישראל, בפיתוח המדינה, בחיזוק ההתיישבות ובשמירה על גבולות המדינה ובשמירת שטחים בכלל ושטחים ירוקים בפרט.

בהמשך לשיחות שהתקיימו עם נציגי החקלאים, מוסכם בין הדרגים המקצועיים במשרדים כי הם יפעלו במסגרת סמכותם, בכפוף לכל ההליכים והאישורים הנדרשים על פי דין, ובפרט בכפוף לבחינה משפטית של קידום הצעדים המפורטים מטה, וזאת, בין היתר, פיזור הכנסת ה-24 והמגבלות החלות בתקופת בחירות וכן לבחינת הצורך בתיקון החלטת ממשלה 213 מיום 1 באוגוסט 2021 לעניין "תכנית להגברת התחרות בחקלאות ותיקון החלטת ממשלה", לצורך יישום ההסכמות האמורות, לקדם את הצעדים הבאים כמפורט להלן:

2. להמליץ לשר האוצר לתקן את צו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 20 והוראת שעה מס' 14), התשפ"ב-2022 (להלן: "צו הפחתת המכסים"), בהתאם לשינויים הבאים:

גידולים	מכס קיים - 2022	מכס כ-2022 מהמכס הנוכחי ב-2022	מכס כ-2021 מהמכס שהיה ב-2021	לאחר תיקון צו הפחתת המכסים
מלפפונים	0.94		50%	50%
עגבניות	1.19		50%	50%
אגסים	2.02		40%	40%
שקדים מקולפים	14.55		40%	40%
תפוחים	1.81		45%	45%
אפרסק ונקטרינה	1.3		40%	40%
שמן זית	4.54	10%	10%	10%
דבש	10.6 לצובר 15.8 לצנצנות	10% (בהתאם לאמור בסעיף 5)	10%	10%

○ אגוזי אדמה לתעשייה, ענבי יין לתעשייה ועגבניות לתעשייה יוחרגו מצו הפחתת המכסים.

○ שמן הזית והדבש יתווספו לצו והמכס עליהם יפחת ל-10% מרמת המכס הקיימת.

הדרגים המקצועיים במשרד האוצר ימליצו לשר האוצר לקדם צו מכס בהתאם לשינויים המפורטים לעיל.

3. אגף התקציבים במשרד האוצר ימליץ לשר האוצר להקצות למשרד החקלאות ופיתוח הכפר תקציב שיועד לתמיכה ישירה בחקלאים לפי דונם בהתאם לתנאים הבאים:

3.1. ההיקף השנתי הכולל לא יעלה על 700 מלש"ח. התמיכה תוענק לכל חקלאי לפי השטח אותו הוא מעבד בפועל.

3.2. התמיכה תינתן עבור גידולים שהמכס עבורם הופחת, וכן שהנחיות הגנת הצומח מאפשרות ייבוא שלהם באופן מעשי, כמפורט להלן:

- 3.3. ענף יוגדר כענף החשוף לייבוא אם סך היבוא מתוך הצריכה המקומית בהתאם לפרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה באותו ענף הוא לפחות 10%.
- 3.4. שיעור הייבוא המזכה בתמיכה כאמור בסעיף 3.3 לעיל יעלה החל משנת 2023 ב-1 נק' אחוז בכל שנה עד לשנת 2027.
- 3.5. ענף חשוף ליבוא כאמור בסעיפים 3.2, 3.3, 3.4 יהיה זכאי לתמיכה שנתית קבועה לדונם. המשך זכאותו לתמיכה שנתית קבועה לדונם תיבדק אחת לשנתיים, ובלבד שבתקופה זו לא חל שינוי בהנחיות הגנת הצומח המאפשרות יבוא כאמור או שהועלו המכסים על יבואו.
- 3.6. סכום התמיכה ייקבע בכל שנה בהתאם לסך הדונמים הזכאים בהתאם לסעיפים 3.2, 3.3, 3.4, 3.5 לפי חישוב שנתי, מוכפל בסכום התמיכה לדונם שיחושב בהתאם לסעיפים 3.7 ו-3.8 להלן ובכפוף לסעיפים 3.10-3.12.
- 3.7. תמיכה לדונם כאמור בסעיף 3.1 תחולק על פי סוגי גידול כאמור בסעיפים 3.8.1 עד 3.8.3 להלן, ושיוך לאזור גיאוגרפי. התמיכה תחולק עד לסוף שנת 2022 בשים לב להמלצות ועדה ציבורית מייעצת שימנו שר האוצר ושר החקלאות והרכבה יהיה: מנכ"לית משרד החקלאות שתעמוד בראשה, שני נציגים מהחקלאים שימליצו נציגי החקלאים, נציג אגף תקציבים במשרד האוצר ונציג משרד ראש הממשלה. בדיקת המינויים תיעשה בהתאם להנחיית היועצת המשפטית לממשלה מספר 1.1502.
- 3.8. התמיכה תהיה כדלקמן:
- תמיכת בסיס - סכום התמיכה ייקבע בכל שנה בהתאם לסך הדונמים שעבורם הופחת המכס, לפי המפתח הבא:
- 3.8.1. תמיכה לכלל הגידולים - X
- 3.8.2. תמיכה לגידולי חממה - 2 X
- 3.8.3. תמיכה למטעים - 3 X
- 3.9. בנוסף לתמיכת הבסיס, יועמד מענק חד פעמי לשנת 2022 (בגין החודשים שבהם המכס הופחת) בעבור דונמים זכאים כאמור בסעיפים 3.2-3.4 (גידולים חשופים לייבוא), שיעמוד על הפער בין תמיכת הבסיס לבין הסכומים הבאים המייצגים שנה מלאה:

שטח פתוח	בתי צמיחה והדרים	מטעים	
ש"ח 172	ש"ח 344	ש"ח 774	שאר היישובים
ש"ח 189	ש"ח 378	ש"ח 851	יישובי עדיפות לאומית
ש"ח 206	ש"ח 413	ש"ח 929	יישוב סמוך גבול

- 3.10. בשנים 2023-2027 יינתן כמקדמה, בכל שנה, סכום לענפים שצפוי להתאפשר בהם יבוא בשנה הקרובה, בהתאם לשינויים רגולטוריים שבכוונת משרד החקלאות לקדם כדי להגדיל יבוא על פי חוות דעת של מנהלת השירותים להגנת הצומח. סכום המקדמה לא יעלה על 25% מהסכומים הקבועים בסעיף 3.6. פרטי התמיכה יסוכמו בוועדה הציבורית המייעצת האמורה בס' 3.7.
- 3.11. מתוך סכום התמיכה הכולל האמור בסעיף 3.1 לעיל, יישמר סכום של 30 מלש"ח עבור תמיכה בגידולי פלחה בהתאם להמלצות ועדת המעקב שתמונה כאמור בסעיף 7 להלן.
- 3.12. סכום התמיכה האמור בסעיף 3.1 לעיל משקף את סכום התמיכה המלא (המירבי). התמיכה תעלה בהדרגה במהלך השנים הבאות עד להגעה לסכום זה, בהלימה להפחתה ההדרגתית במכס:

2023 – 60% מסכום התמיכה המלא

2024 – 75% מסכום התמיכה המלא

2025 – 95% מסכום התמיכה המלא

2026 ואילך – סכום התמיכה המלא

4. ענף הזיתים – לאור מאפייניו הייחודיים, אגף התקציבים במשרד האוצר ימליץ לשר האוצר להקצות למשרד החקלאות תקציב ייעודי עבור תמיכה בענף הזיתים בהיקף של 30 מלש"ח לשנה, באופן מידי. שטחי גידול הזיתים של חקלאי שיזכה לתמיכה זו לא ייכללו במניין הדונמים המזכים לתמיכה ישירה כאמור לעיל.
5. ענף הדבש – בשל ייחודו של הענף ונוכח תרומתו החשובה לחקלאות, אגף התקציבים במשרד האוצר ימליץ לשר האוצר להקצות למשרד החקלאות תקציב ייעודי עבור תמיכה קבועה בענף הדבש בהיקף של 30 מלש"ח לשנה ("התמיכה השנתית"). התמיכה הישירה בענף הדבש תהיה במכורות האבקה המונות מעל 300 כוורות.
- בכפוף להסדרת התמיכה השנתית, אגף התקציבים במשרד האוצר ימליץ לשר האוצר להפחית מכסים על יבוא הדבש. ההפחתה תיעשה בשתי פעימות בשיעור שווה, הראשונה עם אישור סיכום זה והשנייה בחלוף לא פחות מ- 12 חודשים מהפעימה הראשונה. למען הסר ספק, הפחתת המכסים תיעשה עבור פרטי המכס השונים של דבש. אגף התקציבים במשרד האוצר ימליץ לשר האוצר כי הפחתת המכסים תהא כפופה לביצועו בפועל של הסדר התמיכה השנתית המפורט לעיל, וככל שהסדר זה לא ייושם, או יחדל מלהיות מיושם, יוטלו מחדש המגבלות על המכסים, באופן ובשיעור שלא יפחת מזה השורר קודם חתימת מסמך זה.
- בנוסף, גורמי המקצוע ימליצו לגורמים המוסמכים לפעול להסדרת ענף הדבש, לרבות באמצעות קידום חוק הדבש שאושר לקריאה ראשונה בוועדת השרים לחקיקה ובהתאם לעקרונותיו.
6. ענף התמרים – הממשלה תסייע לענף התמרים בשיווק, לתמיכה בפעולות שיווק בענף זה במסגרת נהלי תמיכה שיפורסמו על ידי משרד החקלאות.
7. גורמי המקצוע ימליצו לשרי החקלאות והאוצר למנות ועדת מעקב ציבורית מייעצת (להלן: ועדת המעקב) שהרכבה יהיה: נציג משרד ראש הממשלה, שישמש כיו"ר הוועדה; נציג משרד החקלאות ופיתוח הכפר; נציג אגף התקציבים במשרד האוצר; שני נציגי החקלאים. בדיקת המינימיים תיעשה בהתאם להנחית היועצת המשפטית לממשלה מס' 1.1502.
- תפקיד ועדת המעקב לעקוב אחר ביצוע סיכום זה והשגת יעדיו, ובמידת הצורך להמליץ לשרי חקלאות והאוצר על עדכון ההסכם ונגזרותיו ועל צעדים שיידרשו לצורך מימוש העדכון ודיוק מודל התמיכה. בהמשך לסעיף 12 בהחלטת הממשלה מס' 213 מיום 01.08.2021 ועדת המעקב תבחן מידי שנה אם היקף השטחים המעובדים הצמחיים בישראל - או באזור גיאוגרפי מסוים כפי שהוועדה תקבע בהסכמה- הצטמצם בשיעור העולה על 7.5% ביחס להיקפו בשנת 2021. באחד מהמצבים לעיל, ועדת המעקב תוכל להמליץ לשרים על עצירת המשך מתווה הפחתת המכסים כמו גם התמיכה הישירה ו/או שינויים בצעדי הרפורמה, והכל תוך שמירה על תכליות הסכם זה.
8. סעיף זה מצוי בבחינה משפטית: גורמי המקצוע במשרד ראש הממשלה, משרד החקלאות ופיתוח הכפר ומשרד האוצר ימליצו לשר הכלכלה לבטל את האגרה השנתית על העסקת עובדים זרים בענף החקלאות בסך 1,230 ₪ לשנה לעובד, לא יאוחר ממועד אישור תקציב 2023 בממשלה או יום 30 ביוני 2023, המוקדם מביניהם. במידה והאמור לא התקיים עד המועד הנקוב, אגף התקציבים במשרד האוצר ימליץ לשר האוצר להקצות למשרד החקלאות תקציב ייעודי עבור תמיכה בחקלאים, בסכום של 36 מלש"ח, התמיכה האמורה תחולק כפי שיוסכם בוועדה שהוקמה בסעיף 3.7.
9. סעיף זה מצוי בבחינה משפטית: משרד ראש הממשלה יפעל מול הגורמים הממשלתיים הרלוונטיים לפעול להפחתה משמעותית של אגרת בקשה בסך 620 ₪ בגין כל עובד זר בחקלאות, ולקבוע כי תשולם אגרת בקשה אחת על ידי מעסיק בענף חקלאות עבור כלל עובדיו הזרים, לא יאוחר ממועד אישור תקציב 2023 בממשלה או יום 31 בדצמבר 2023, המוקדם מביניהם. במידה והאמור לא התקיים עד המועד הנקוב, אגף התקציבים במשרד האוצר ימליץ לשר האוצר להקצות למשרד החקלאות תקציב ייעודי עבור תמיכה בחקלאים, בסכום של 17 מלש"ח התמיכה האמורה תחולק כפי שתקבע הוועדה שהוקמה בסעיף 3.7.
10. סעיף זה מצוי בבחינה משפטית: ניכוי חודשי משכר העובדים הזרים בענף החקלאות – גורמי המקצוע במשרד ראש הממשלה, משרד החקלאות ופיתוח הכפר ומשרד האוצר יפעלו בהקדם מול המשרדים הממשלתיים הרלוונטיים לקידום תקנות להעלאה משמעותית של הסכומים המותרים בניכוי משכר העבודה החודשי של עובד זר בענף החקלאות.
11. מים – ככל שמועצת רשות המים תיישם המלצות דו"ח מקצועי העוסק בשינוי תעריפי המים לחקלאות, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, אגף התקציבים במשרד האוצר, רשות המים ונציגי

- החקלאים ידונו כדי להגיע להסכם שיבוסס על העקרונות הקבועים בהסכם המים משנת 2018, במטרה לאפשר לחקלאים הצורכים מים למטרות חקלאות סיוע לשיפוי הולם והוגן על פי כל קריטריון על מנת להתמודד עם השינוי, לרבות באזורים נעדרי החלופה.
- במידה ותעריף המים לחקלאות יעלה טרם הגעה להסכם בין הצדדים כאמור, אגף התקציבים במשרד האוצר ימליץ לשר האוצר להקצות תקציב עבור תמיכה בחקלאים כאמור, בהתאם למתווה הסכם המים משנת 2018 עד למועד הגעה להסכם חדש. לצורך כך יישמר סכום של עד 1 מיליארד ₪, כאשר עד 50% ממנו מתוך יתרות התמיכה הישירה האמורה בסעיף 3.1 לעיל ככל שתהיינה, ויתר התמיכה מתוך תקציב ההשקעות האמור בסעיף 14 לסיכום זה.
12. גורמי המקצוע במשרד ראש הממשלה, משרד החקלאות ופיתוח הכפר ומשרד האוצר ימליצו לשרים לפעול להשלמת הליכי החקיקה לסימון ארץ המקור במוצרי חקלאות, לעידוד השקעות הון בחקלאות וכן לקידום חקיקה שתאפשר מכירה ישירה בשטח חקלאי.
13. גורמי המקצוע במשרדי ראש הממשלה, החקלאות ופיתוח הכפר והאוצר יפעלו לקידום סיום עבודת הצוות הבין משרדי להקמת מתקנים אגרו-וולטאיים והגשת המלצותיו לבחינת יישום על ידי הגורמים הרלוונטיים.
14. אגף התקציבים במשרד האוצר ימליץ לשר האוצר להקצות למשרד החקלאות תקציב ייעודי בהיקף של 2 מיליארד ₪ לעידודו השקעות הון בענפי הצומח בחלוקה שווה על פני השנים 2022-2026.
15. אגף התקציבים במשרד האוצר ימליץ לשר האוצר להקצות סך כולל של 600 מיליון ש"ח למחקר ולפיתוח בענפים בחלוקה שווה על פני השנים 2022-2026 בהתאם לנהלי התמיכה שיפורסמו על ידי משרד החקלאות ופיתוח הכפר.
16. ועדת המעקב תבחן הקלות רגולטוריות בתחום העסקת עובדים זרים בחקלאות, על פי כל דין, ובכפוף לעבודת מטה מקצועית. הוועדה תשלים עבודתה בנושא זה תוך 90 ימים מיום הקמתה.
17. גורמי המקצוע במשרד החקלאות ופיתוח הכפר ימליצו לרשות האוכלוסין וההגירה להקצות את יתרת מכסת העובדים הזרים לחקלאות שטרם חולקה לשנת 2023, בהתאם לאמור בהחלטת הממשלה 213 מיום 1.8.21 ולנהלי משרד החקלאות, מוקדם ככל הניתן, הכל בהתאם לביקוש ואפשרות ההגעה לישראל.
18. הסיכום הינו בכפוף לאישור הגורמים הרלבנטיים בממשלה ובכלל זאת לאישור משפטי של היועצים המשפטיים במשרדי הממשלה.
19. יובהר, כי אין באמור בסיכום זה בכדי לכבול את שיקול דעתם השלטוני של הממשלה, או של שר האוצר או של שר החקלאות ופיתוח הכפר בכל עניין ובפרט, בקביעת מכסים ובקידום חקיקה שבסמכותם ולא יראו בכך משום סתירה לאמור מעלה.

נעמה שולץ

נעמה קאופמן פס

מנכ"לית משרד ראש הממשלה

מנכ"לית משרד החקלאות ופיתוח הכפר

איליה כץ

סגן הממונה על התקציבים

החתומים מטה מודעים כי ההסכם הינו לבקשתם ועל דעתם, וכן כי :

1. החקלאים יתמכו בצעדי המדיניות הרגולטורית בתחום הגנת הצומח שגובשו ויגובשו באמצעות מתודולוגיה של הערכת סיכונים (PRA), המיועדים להסרת חסמים ולהסדרת יבוא פירות וירקות טריים, לרבות בתיקונים לחוק ולתקנות הגנת הצומח (יבוא צמחים, מוצרי צמחים, נגעים ואמצעי לוואי), התשס"ט-2009, ובלבד שצעדים אלו מגובים בעמדה מקצועית של מנהל השירותים להגנת הצומח ולביקורת במשרד החקלאות ופיתוח הכפר

דובי אמיתי

נשיא התאחדות האיכרים
בישראל

אבשלום וילן

מזכ"ל התאחדות חקלאי ישראל

עמית יפרח

מזכ"ל תנועת המושבים ויו"ר
התאחדות חקלאי ישראל

נספח 2 :

מכתב השירותים להגנת הצומח

(עמודים 15 עד 17)

מדינת ישראל

משרד החקלאות ופיתוח הכפר – השירותים להגנת הצומח ולביקורת

הקריה החקלאית ת.ד. 78, בית דגן 50250 טל. 9681500-03 פקס. 9603005-03

1.8.2021

לכב'

שר החקלאות ופיתוח הכפר, מר עודד פורר
מנכ"לית משרד החקלאות ופיתוח הכפר, הגב' נעמה קאופמן-09

הנדון: הבעת עמדה מקצועית של הנהלת השירותים להגנת הצומח ולביקורת בנוגע לשינויים הצפויים במתודולוגיה לאישור ייבוא חומר צמחי במסגרת חוק ההסדרים

אנו עובדי השירותים להגנת הצומח ולביקורת, רואים את עצמנו עובדי מדינה נאמנים ומסורים. אנו בהחלט מודעים לחובתנו לבצע את מדיניות הממשלה והמשרד ומצהירים שכך עשינו בעבר וכך נעשה גם בעתיד, לרבות השתלבות ברפורמות שיש בהן מן התועלת. יחד עם זאת, מתוך אחריות לאומית וציבורית ומתוך יושרה מקצועית, אנו רואים לנכון להסביר ולהתריע מדוע להבנתנו הרפורמה המוצעת במסגרת חוק ההסדרים ובכללה שינויים מהותיים במתודולוגיה לאישור הייבוא של חומר צמחי, מסכנת את החקלאות בארץ, וטומנת בחובה השלכות קשות לטבע ולחקלאות בישראל.

המתודולוגיה של השירותים להגנת הצומח ולביקורת לאישור ייבוא חומר צמחי בכלל ותוצרת טרייה למאכל בפרט, הינה משנה סדורה שנכתבה ועודכנה על ידי אנשי מקצוע מומחים בתחום ומעוגנת היטב בתקנות ייבוא צמחים שתוקנו במסגרת חוק הגנת הצומח. מתודולוגיה זו, המבוססת על סטנדרטים בינלאומיים המקובלים בתחום, הוצגה לאחרונה בע"פ וגם בכתב להנהלת המשרד החדשה.

תמצית הליקויים המובנים בשינויים הצפויים והעקרונות המקצועיים שלא יוכלו להתקיים במצב החדש:

א. ברירת המחדל המאפשרת ייבוא ללא מגבלה, בניגוד למתודולוגיה הקיימת כיום ובמגמה הפוכה לחלוטין לזו שנקטת ומקובלת בשנים האחרונות ברוב המדינות המתקנות, תאפשר ייבוא לא מבוקר של תוצרת טרייה. ייבוא כזה צפוי, בסבירות גבוהה מאד ועל בסיס דוגמאות אינספור מהעולם, לגרום לחדירה מאסיבית של מזיקים וגורמי מחלות לצמחים המסכנים את הצומח בטבע ובחקלאות בישראל.

משרד החקלאות ופיתוח הכפר – השרותים להגנת הצומח ולביקורת

הקרייה החקלאית ת.ד. 78, בית דגן 50250 טל. 9681500-03 פקס. 9603005-03

- ב. דרישות הייבוא שנועדו להבטיח הגעת משלוחים של תוצרת טרייה נקיה ממיזקים וגורמי מחלות נגזרות מהערכת סיכוני נגעים אשר מתבצעת על מנת לבחון ולאפשר אישור מוצרים חדשים לייבוא. **ללא הערכת הסיכונים, לא תתאפשר קביעה של דרישות הכרחיות בייבוא שמטרתן לצמצם את הסיכון, דוגמת טיפולי הסגר והצהרה של המדינות המייצאות על ניקיון התוצרת ממיזקים וממחלות, דבר המהווה פעולה אלמנטרית המקובלת ברוב מדינות העולם לפני אישור ייבוא.** חשוב מאוד להדגיש שהצהרת מדינת המקור על ניקיון המשלוח מנגעים מתייחסת רק לנגעים שנמצאים בארץ המקור ולא נמצאים בישראל ולכן אין משמעות לחתימה על תעודת בריאות ללא פירוט של הצהרות נוספות שנבחנו מראש על ידי הגנת הצומח בישראל.
- ג. עבודת המפקחים לגילוי מיזקים וגורמי מחלות מבוססת על התראות שנגזרות מהערכת סיכונים, אשר מתבצעת לפני אישור מוצרים חדשים לייבוא. המפקח בודק את התוצרת מתוך היכרות עם הנגעים אשר עלו בהערכת הסיכונים לאותו משלוח, דבר המגביר את יעילות מערך הפיקוח בהיבט הפיטוסניטרי. בדיקת התוצרת על ידי המפקחים הינה חוליה קריטית בשרשרת שמטרתה להבטיח את ניקיון התוצרת ממיזקים ומחלות ולמנוע את חדירת הנגעים לארץ. **לנוכח השינויים הצפויים, עלולה עבודת המפקחים להיות בלתי ממוקדת ובכך גובר במידה ניכרת הסיכון כי תיכנס לישראל תוצרת שאינה חופשית מנגעים קשים.**
- ד. שיטת קבלת החלטות מקצועיות בהתייעצות עם "מומחים חיצוניים מחו"ל" שאינם מכירים את המציאות הקיימת בארץ מבחינת המיזקים וגורמי המחלות הקיימים בארץ ואינם בקיאים בגידולים החקלאיים בישראל, מהווה צעד לא אחראי שפוגע בסמכותם, אחריותם ומקצועיותם של טובי המומחים ובעלי המקצוע בארץ. **חוות דעת אלה, אינם יכולים להוות בשום פנים ואופן תחליף לחוות דעתם של אנשי מקצוע ומומחים בארץ. בנוסף, דרישה להסתמך על חוות דעת כאלה שלא יהיו בנמצא יסרבלו כל תהליך של עדכון דרישות.**

לאור האמור לעיל, ההשלכות וההשפעות הצפויות על הטבע והחקלאות בישראל בעקבות השינויים המתוכננים, הם:

משרד החקלאות ופיתוח הכפר – השרותים להגנת הצומח ולביקורת

הקריה החקלאית ת.ד. 78, בית דגן 50250 טל. 9681500-03 פקס. 9603005-03

- א. חדירה של מזיקים וגורמי מחלה חדשים שהיא אחד האתגרים הכלכליים, החקלאיים והסביבתיים הקשים ביותר שמדינות העולם מתמודדות אתן.
- ב. התמוטטות ענפים חקלאיים ופגיעה קשה ביכולת המקומית לייצר מזון.
- ג. פגיעה קשה בצומח בטבע בישראל והפרת האיזון הביולוגי והאקולוגי.
- ד. עלייה ניכרת בשימוש בחומרי הדברה ופגיעה בבריאות הצרכנים והאוכלוסייה הסמוכה לשדות ולמטעים.
- ה. סגירת שווקי ייצוא לתוצרת חקלאית ישראלית בגלל הימצאותם של מזיקים ומחלות הנחשבים כנגעי הסגר במדינות היעד.
- ו. עלויות כלכליות גבוהות לאורך שנים כתוצאה הן מנזק ישיר של מינים פולשים התוקפים תוצרת חקלאית ופוגעים במגוון המינים המקומי, והן מנזק עקיף הנגרם מפעולות ההתמודדות עם הנגעים ומאמצים לבערם, כמו גם מהשפעה שלילית על הייצוא החקלאי.
- חשוב לציין כי ארגון הבריאות העולמי (FAO) הוציא השנה דו"ח בשם ארגון הגנת הצומח הבינלאומי (IPPC) בו הוא סוקר את השפעות שינויי האקלים הגלובליים על נגעי צמחים (מצורף). שני עמודי התווך המצוינים בדו"ח זה כאמצעים החשובים ביותר בשמירה על החקלאות ועל הצומח הם:**
1. מערכת של הערכת סיכונים ביבוא (PRA).
 2. גוף רגולטורי העוסק ביישום המתודולוגיה להגנת הצומח ובפרט במניעת חדירה של נגעים חדשים.
- לאור כל האמור לעיל ולאור האחריות המקצועית, הלאומית והציבורית שמנחה את ההתנהלות שלנו מרגע הקמת היחידה ועד היום, אנו מבקשים להביע את הסתייגותנו המקצועית מהמהלך הקיצוני שהוצע על ידכם במסגרת חוק ההסדרים. אנו חושבים שנכון יהיה לגבש בשיתוף פעולה דרך חלופית שתאפשר, מחד, ייבוא של תוצרת חקלאית טרייה ומאידך להבטיח את הקיום לחקלאות המקומית, לייצוא החקלאי ולטבע הישראלי.

בכבוד רב,

חברי הנהלת השרותים להגנת הצומח ולביקורת

נספח 3 :

מכתב התאחדות חקלאי ישראל

(עמודים 19 עד 22)

י"ז אב, תשפ"א
26 יולי, 2021

לכבוד
היועץ המשפטי לממשלה
ד"ר אביחי מנדלבליט
רחוב צאלח א-דין 29 ירושלים

שלום רב,

הנדון: הרפורמה בחקלאות

אנו, ראשי ההנהגה החקלאית, פונים אליך בדחיפות ומביעים את התנגדותנו הנחרצת לרפורמה שבנדון.

1. ביום 22.7.2021 פרסם משרד האוצר מסמך שעניינו טיוטות הצעות מחליטים לשינויים מבניים בתכנית הכלכלית לתקציב הקרוב. במסגרת זאת מכילה הטיוטה הצעה לרפורמה מקיפה בחקלאות, שעתידה, אם תתקבל חו"ח, לזעזע את עולם החקלאות בישראל מן היסוד. חלק מהוראות הרפורמה מיועדים ליישום באמצעות החלטות ממשלה ו/או שרים בממשלה, וחלקה בתיקוני חקיקה שיוכנסו לחוק ההסדרים.
2. במרכז התוכנית הפחתת מכסים דרקונית על יבוא תוצרת חקלאית (סעיף 22) שתתקבל בהחלטת שר האוצר. המסמך מפרט שיעורי מכס במתווה יורד חמש-שנתי, כאשר לגבי חלק מהענפים שיעור המכס יירד לאפס באופן מיידי.
3. כך למשל, התוכנית גוזרת **כיליון מיידי ומוחלט** על ענף הביצים, וזאת באמצעות החלטת שר האוצר על פטור מיידי ממכס על ביצי מאכל ודגירה. תוכנית זו מתעלמת לחלוטין מתוכנית סדורה שהושגה לאחר עבודת מטה יסודית בין משרדי הממשלה וביניהם לנציגי המגזר החקלאי, אשר איזנה כדבעי בין הצורך להפחית את המחירים, עם אינטרס המדינה בהמשך קיום ענף הביצים תוך התחדשות ומודרניזציה. **לא למותר להדגיש, כי פרנסתם של אלפי חקלאים בגבול הצפון על ענף ההטלה זה עשרות שנים, ומבחינתם משול הדבר לגזר דין מוות כלכלי ואישי.**
4. התוכנית מתעתדת לבטל את התכנון בענף זה באמצעות חוק ההסדרים באבחה אחת (סעיף 17), בניגוד למדיניות ממשלות ישראל לדורותיהן, ללא דיון מעמיק, ללא שקילת חלופות, בלי מסד נתונים אמין, ובהתעלם מהתוצאות הנוראיות.
5. באשר לענפי חקלאות אחרים, משמעותם של שיעורי המכס המוצעים בתוכנית נעים בסקאלה שבין **מחיקה מוחלטת** של חלקם, עד **פגיעה משמעותית** באחרים.
6. פתיחת היבוא ללא מכס או במכס מופחת תוביל בוודאות **להפסקת** גידול ענפי חקלאות שהם חלק מתבנית נוף מדינתנו (עגבניות, בצל, חסה, גזר, מלפפונים ועוד) ומכאן ליציאה של כשלושת אלפי חקלאים ממעגל החקלאות. היקף הגידול בענפים אחרים יקוצץ באופן משנה סדרי עולם בחקלאות הישראלית שיוביל לייבוש מאות אלפי דונם.

7. התוכנית מציעה "על הקרח" תמיכות ישירות לחקלאים לפי שטח מעובד, לפי הפרסומים 100 ש"ל לדונם, שהם לא רק לעג לרש, אלא ביטוי מובהק לשטחיותה של התוכנית, אשר אינה מבדילה בין גידול זה לאחר, ורואה בדונם חיטה ובדונם אבוקדו כשווי ערך.

8. **לא פחות חשוב מכך: התוכנית אינה משרתת את המטרה המוצהרת: הורדת יוקר המחיה.**

התוכנית מתעלמת מהבעיה המרכזית: פערי התיווך בין המחיר שמקבל החקלאי בשער המשק לבין המחיר שגובות רשתות השיווק מהצרכן, תוך שהן גוזרות קופון שמן על גב החקלאים. הנתונים מוכרים היטב ואנשי המקצוע במשרד החקלאות יודעים לדקלם אותם, אבל קולם הושקע במהלך החפוז שיזמה הממשלה החדשה. בהעדר התייחסות למרכיב העיקרי בסוגיית מחירי התוצרת החקלאית – פער התיווך שהולך לכיסי בעלי ההון ורשתות השיווק – אין סיכוי שהתוכנית תשיג את מטרתה. יש לשים לב שהוגי התוכנית יודעים זאת, ומשום כך לא טרחו להכניס בה מנגנון מעקב ובקרה שיבחן את תוצאותיה במדף במרכול; רכיב אלמנטרי בכל תוכנית שעניינה הפחתת המחיר לצרכן. לשון אחר, ייתכן מאוד כי יתברר שהחקלאות הישראלית תחוסל, מאות אלפי דונמים יהפכו לשממה, אבל מחירי הירקות והפירות לא יירדו ואולי אף יעלו.

9. כפי שידוע לך היטב, וכפי שבא לידי ביטוי אף במסגרת התכנית, לחקלאות תוצרת כחול-לבן ישנו ערך עצום למדינת ישראל, מעבר לערכה הכלכלי. החקלאות הישראלית מבטיחה בין היתר הן את הביטחון התזונתי של מדינת ישראל בעיתות משבר כפי שהיה בשיא מגיפת הקורונה, והן את השמירה על גבולות המדינה. וכפי שנכתב בדברי ההסבר:

"החקלאות מהווה ערך קיומי הכרחי ומניע כלכלי, מבטיחה אספקת מזון מקומית, בתלות מינימאלית בגורמים חיצוניים, גם בעיתות של משברים אקלימיים, מדיניים וביטחוניים. לצד תפקידיה המסורתיים של החקלאות לייצור מזון, נלוות לה - בראיה של פיתוח בר קיימא - תועלות נוספות הכוללות בין היתר שירותי מערכת אקולוגית כגון: שימור שטחים פתוחים, מים וקרקע, נוף ותיירות, תרבות ומורשת התיישבות."

10. אולם, התוכנית מהווה מכת מוות בנושא הבטחון התזונתי של מדינת ישראל במצב של מלחמה, משבר אקלימי או אחר, שבהם ייסגרו גבולות מדיניות היבוא לתוצרת חקלאית טרייה, ואז המדפים יהיו ריקים כי אין חקלאים ואין חקלאות. למרות שמתבקש כי גורמים שזו התמחותם כגון המל"ל יתנו את דעתם לסיכונים הנובעים מכך, הדבר לא קרה. התוכנית משקפת למרבה הצער ראייה קצרת-טווח והרת אסון למדינה.

11. העקרון המנהלי והחוקתי הבסיסי קובע כי רפורמות מרחיקות לכת מחייבות קיומה של תשתית עובדתית איתנה התומכת בביצועה של אותה רפורמה. הכנת תוכנית מסוג זה המקיפה כמעט את כל ענפי החקלאות (133 – ראה רשימה בסעיף 22) מחייבת עבודת מטה מקיפה הבוחנת מחד את ההשפעות הצפויות על הפחתת יוקר המחיה, ומצד שני את ההשלכות על ענפי הגידול, על החקלאים, על היקף השטחים המעובדים ואלה שיינטשו, על הבטחון התזונתי בראייה אסטרטגית-לאומית ועוד.

12. על מנסחי התכנית, טרם גיבושה, היה אפוא לקיים עבודת מטה מקצועית, לאסוף מידע מהגורמים הרלבנטיים. משרדי האוצר והחקלאות אף לא קיימו דיון רציני ומעמיק עם החקלאים, כמתבקש מהיקפה של הרפורמה ומהשלכותיה הלאומיות.

13. מן הראוי היה כי תכנית אשר עתידה לשנות את פני החקלאות בישראל, תבסס לכל הפחות על עבודת מטה עמוקה ומקצועית. עבודה כזו לא נעשתה. לו הייתה נעשית עבודה מטה כאמור, ייתכן כי המסקנה שהייתה עולה ממנה הינה כי הסיכון להרס חסר תקדים של החקלאות הינו ממשי, וכי לא ניתן יהיה להשיב את המצב לקדמותו.

14. מעבר לכך, ההצעה פוגעת בזכויות יסוד חוקתיות, לרבות זכות הקניין של החקלאים, מבלי שהיא מקיימת את פסקת ההגבלה ואת מבחן המידתיות. **אין כל הלימה בין המטרה לבין האמצעי הדרקוני בו נוקטת התכנית, ואין כל עדות לכך שנבחנו ברצינות חלופות אחרות שפגיעתן פחות.**

15. בנוסף, בכל הכבוד, החלטות מסוג זה אינן עניין לתיקוני חקיקה באמצעות חוק ההסדרים שחוקתיותו מוטלת בספק גדול ופגיעתו הרעה בתקינות הליכי החקיקה ידועה לכל. בבג"ץ **מגדלי העופות**¹ מתח בית המשפט ביקורת קשה על המנהג להכניס לחוק ההסדרים הסדרים חוקתיים מקיפים, כגון רפורמות רחבות היקף שנדונו שם בענפי חקלאות שונים בהליך חקיקה מזוהר:

“החוקים מסוגו של חוק ההסדרים מתאפיינים בכך שהם מורכבים ממכלול של נושאים, והם משמשים 'אמצעי סל' לביצוע חקיקה ותיקוני חקיקה בתחומים רבים ומגוונים. כמו כן חוקים אלה מתאפיינים בהליכי חקיקתם המהירים והחריגים. כך למשל היוזמה לחקיקתם של החוקים הללו היא של משרד האוצר, להבדיל מהצעות חוק ממשלתיות רגילות שבהן היוזמה לחקיקה היא בדרך-כלל של השר שהחקיקה נוגעת לתחום סמכותו או של משרד המשפטים. הדיון בממשלה ובכנסת נעשה בדרך-כלל על מכלול הנושאים הכלולים בהצעת החוק כמיקשה אחת ובהליך מזוהר; הצעת החוק מועברת על-פי רוב במלואה לדיון בוועדת הכספים במקום פיצולה לוועדות הכנסת האחרות שהנושא נמצא בתחום טיפולן” (עניין מגדלי העופות, עמוד 33).

16. על אחת כמה וכמה שהחלטות הרוח-גורל כגון אלו אינן עניין להחלטת שר האוצר. היעלה על הדעת כי ענף העגבניות, כמשל, יימחק בהינף חתימה של שר, נכבד ככל שיהיה? אמנם נכון, עקרונית בסמכות שר האוצר להוריד את שיעורי המכס בצו, אבל כאשר מדובר ברפורמה בעלת משמעויות עמוקות ומקיפות כל-כך, לא ייתכן לפרש את סמכות השר כאילו אין לה גבול ואין לה שיעור. **לעמדתנו, ההיקף והאפקט המצטבר של הרפורמה המתוכננת שוללת את סמכותו של שר האוצר לקבל לבדו את החלטות המנויות בסעיף 22 לטיוטה, והדרך היחידה, דרך המלך, היא בחקיקה ראשית (לא בחוק ההסדרים) או בהסכם בין הממשלה והמגזר החקלאי, בדומה להסכמי הרפורמה במים, במשק החלב ועוד.**

17. לאור האמור, כבודו מתבקש להורות כי התוכנית במתכונת המוצעת איננה כדין, ועל פיצול הדיון ברפורמה המוצעת מחוק ההסדרים ומהחלטות ממשלה לפסים הנכונים, לעבודת

¹ בג"ץ 4885/03 ארגון מגדלי העופות בישראל אגודה חקלאית שיתופית בע"מ נ' ממשלת ישראל, פ"ד (נט) 2 (14), 82 (2004)

מטה חוצת משרדים, ולחיקה ראשית בכנסת – שם המקום לדיון רציני ושלים ברפורמה המוצעת.

בברכה,

אבשלום (אבו) וילן

מזכ"ל התאחדות
חקלאי ישראל

שי חגי'ג

יו"ר מרכז השלטון
האזורי

דובי אמיתי

נשיא התאחדות
האיכרים

יעקב בכר

יו"ר התאחדות
הארגונים הכלכליים
הקיבוציים

ניר מאיר

מזכ"ל התנועה
הקיבוצית

עמית יפרח

מזכ"ל תנועת
המושבים ויו"ר
התאחדות חקלאי
ישראל

נספח 4 :

מכתבי התנועות המיישבות

(עמודים 24 עד 31)

לשכת מזכ"ל

25/07/2021

לכבוד
מר נפתלי בנט
ראש הממשלה

א.ג.

הנדון: תקציב המדינה 2021-22

הריני לפנות אליך טרם אישור תקציב המדינה, בנושא המרחב הכפרי והחקלאות שעולים במסגרת הצעת תקציב המדינה, ובכללה בחוק ההסדרים. הצעות אלו מאיימות באופן ישיר ומהותי על המשך קיומם של המושבים והקיבוצים.

תנועת המושבים, יחד עם הנהגת המרחב הכפרי כולו, רואה בחומרה רבה את המתקפה המתוזמנת והמתוזמרת של פקידי האוצר על המרחב הכפרי, ומודיעה כי נאבק בגזרות אלה בכל האמצעים העומדים לרשותנו, זאת מתוך דאגה אמיתית להמשך קיומם של הקיבוצים והמושבים, היושבים על גבולות המדינה ומגנים על אזרחיה, האחראים על הביטחון התזונתי של אזרחי ישראל ומהווים מקור משמעותי לכלכלת הכפר לצד אספקת מזון טרי ואיכותי לכלל אזרחי ישראל.

האיומים העומדים על הפרק:

1. רפורמה בחקלאות

משרד האוצר הציג (21.7.2021) רפורמה בחקלאות שתכליתה 'מלחמה ביוקר המחיה', באמצעות ביטול מוחלט של כלל מכסי המגן על פירות וירקות טריים ויבוא חסר רסן תוך כדי מתן תמיכה ישירה (נמוכה מאוד...) לפי דונם קרקע, והקצאת משאבים בהשקעות, מיכון והתייעלות.

- 1.1 על פי הנתונים שבידינו, התועלת לצרכן שמוצגת תהיה נמוכה משמעותית בשל שגיאה מתודולוגית;
- 1.2 היקף התמיכה המוצע ביחס להיקף ההגנה המכסית - שקול להערכתנו ל-25% בלבד בממוצע (יש גידולים שהתמיכה תעמוד על 10% בלבד) -; במצב זה, יש חשש שה"סלט המקומי" מבחינת הגידולים, כמו גם המטעים - ייעלמו מהנוף המקומי.
- 1.3 מחירי הפירות והירקות בממוצע (לפי ארגון ה OECD) - לא מצדיקים את "שפיכת התינוק עם המים"; גם כיום קיים יבוא בהיקפים לא מבוטלים שהולך ומתגבר, בייחוד לאור העובדה שטורקיה הפכה למקור יבוא זמין יחסית, זול ומגוון תחת יבוא מאירופה הקלאסית;
- 1.4 חסרה התייחסות גם לתנודתיות שקיימת בכל ענפי החקלאות - מה שמחייב שמירה על מגוון מקומי מספק. יש לזכור כי מדובר בצעד "אל חזור" - עיבודים ושטחי גידול שיעלמו - לא יחזרו (רשת הביטחון שמוצעת, מחוררת כל כך, וכמעט חסרת משמעות באגרסיביות של המהלך המוצע)
- 1.5 אפס מכס הופך את ההדרגתיות בחלק מהענפים ל"עלה תאנה" בעיקר בענפים שמצריכים השקעה (מטעים, חממות, בתי רשת, בתי אריזה, וכן הלאה). מכאן ועד להפסקה של ההשקעה באופן מיידי - שכן הרווחיות העתידית תהיה נמוכה עד שלילית במתווה הנוכחי - הדרך קצרה;
- 1.6 תמיכה של 100 ש"ח לדונם מוצעת באופן אחיד ללא הבנה של ההבדלים בין מאפייני החקלאות בישראל ובאירופה. כך למשל, בפירות מסוימים מדובר על תמיכה זניחה ולא אפקטיבית בעוד שבחלק מענפי הירקות והפלחה מדובר בתמיכה גבוהה מדי ולא מוצדקת.
- 1.7 תמיכה ישירה לדונם אולי משרתת את "שמירת הקרקע" אך לא מאפשרת שמירה על בטחון המזון של הציבור בישראל (גידולים שלמים צפויים להיעלם) ולא מאפשרת שמירה על פרנסת חקלאי ישראל;
- 1.8 לא הוצג אף לא צעד אחד שעניינו כלל שרשרת היצור (יבוא, הפצה, שיווק, קמעונאות) כדי להבטיח גלגול משמעותי של ההוזלה המצופה לצרכן. "יהיה בסדר" - זה מה ששמענו עד כה.
- 1.9 לא הוצגה מתודולוגיה להבטחת הצלחת הרפורמה באמצעות מעקב בקרה וצוותי היגוי - בהתאם להמלצות ה OECD-בעת ביצוע רפורמות סחר.

לשכת מזכ"ל

2. ארגוני החקלאים תומכים ברפורמה בענפי החקלאות ומבקשים שנים ממשרד האוצר לשבת למשא ומתן ענייני לעניין תמיכה ישירה ביחס למכסי מגן - באופן מתואם ומוסכם. באיחוד האירופי למשל, מודיעים על מדיניות חקלאית מבעוד מועד (2-3 שנים) ואשר תקפה למשך 7 שנים, על מנת להעניק ודאות ויציבות.

3. הנייר שהוגש על ידי החקלאים לשרי האוצר והחקלאות, מעיד טוב מכל על הרצון לייצר שיתוף פעולה בין הגורמים השונים לטובת הצרכן הישראלי והחקלאות המקומית, באמצעות חשיפת ליבוא מתחרה, השקעות נדרשות, שימוש במיכון וטכנולוגיה, כדי להבטיח את ההתייעלות הנדרשת, כלהלן:

- 3.1 50% משווי ההגנה המכסית הנוכחית - הפחתה משוקללת של מחצית מהמכסים (חלק יופחת יותר מ-50%, חלק יתבטל וחלק יופחת פחות ובלבד שהמוצע המשוקלל יעמוד על 50%);
- 3.2 30% משווי ההגנה המכסית - יוחלף בתמיכה שתתחלק לסיוע ישיר קבוע, ולהשקעות בחדשנות, מיכון וטכנולוגיה מתקדמת, מה שיאפשר התייעלות של החקלאות והתמודדות מול יבוא מתחרה.
- 3.3 20% היקף החשיפה של החקלאות ללא מכסי מגן או תמיכה כנגד שיעור גבוה ומאתגר זה.

4. משרד האוצר והחקלאות הכניסו בחוק ההסדרים סעיף דרקוני ודורסני נוסף שמהותו ביטול התכנון בענף ההטלה. המשמעות של ביטול התכנון בענף ההטלה, ללא כל הסכם ראוי עם המגדלים, משמעותו פגיעה אנושית בכ- 3500 המגדלים הגרים ברובם על גבול לבנון וזהו מקור הפרנסה היחידי שלהם, אשר יאלצו לסגור את הלולים ולחפש עבודה במרכז הארץ, תוך נטישת גבולות המדינה.

5. ארגוני החקלאים הוכיחו שהם פרטנרים להסכמות גם בנושאים רגישים כמו ענף החלב, ענף המים ועוד. קשה ככל שיהיה הדבר - הסכמות מייצרות תיאום, שיתוף פעולה, אפקטיביות גבוהה תוך חתירה למטרה שהוגדרה על ידי הממשלה והשרים הרלבנטיים.

2. חוק הותמ"ל:

חוק הותמ"ל נחקק ב- 2014 כהוראת שעה התקפה ל-4 שנים. והוארך מספר פעמים. מטרתו הייתה לפתור את משבר הדיור על ידי הגדלה מהירה של היצע יחידות דיור אולם הוא נכשל בכך כישלון חרוץ. במסמך קווי היסוד של הממשלה ישנן הצהרות מבורכות, על קידום דיור בר השגה והתחדשות עירונית, ושמירה על החקלאות, הסביבה, בעלי החיים, הים והחופים.

אולם, הותמ"ל, שאת פעילותה מבקשים להאריך, מציגה פעילות ענפה שכל כולה בסתירה ביחס לכל ההצהרות הללו: רבות מהתכניות שאושרו על ידה הינן תכניות פרבריות המציעות הקמת רבעי מגורים ענקיים לצד הערים הקיימות ואף במנותק מהן, וכתוצאה, מעודדות פרבור, פגיעה בשטחים פתוחים, הרס נרחב של שטחים חקלאיים מניבים, ופוגעות בחידוש הערים, במרקם החברתי הקיים ובמתן השירותים לתושבי הערים הוותיקים. זוהי רשימה חלקית של הנוקים הקשים שהוועדה חוללה במהלך השנים. בהתאם לנתונים הרשמיים שפורסמו, החוק לא השיג את יעדיו. למרות ההצהרות, הותמ"ל לא הביא לירידה במחירי הדיור. מהנתונים עולה בבירור, כי קיימים כשלים רבים בתחומי השיווק והביצוע, וברור לכל, כי אישור עוד 10, 20 או 100 תכניות על ידי הותמ"ל הדורסנית, לא יפתרו את כשלי השיווק והביצוע. נהפוך הוא. נדמה כי הממשלה בוחרת, שוב, להטיל את כל כובד משקלה על תחום התכנון, ובצורה דורסנית והרסנית, בעוד יש צורך שכל תשומת הלב תופנה לטיפול בכשלי השיווק והביצוע של התכניות המאושרות.

עמדתנו היא כי החוק, אם יוארך, צריך להתמקד בהתחדשות עירונית, פיתוח יישובים ערביים וחדדים, תוך הימנעות מפגיעה בשטחים חקלאיים. כמו כן יש לקבוע קריטריונים ותנאים ברורים המגלמים תנאי סף עבור התכניות שעשויות להיות מקודמות במסגרת מסלול הותמ"ל.

השלכות חוק הותמ"ל על המרחב הכפרי הן הרסניות. במטרה למנוע הרס ולהגן על המעט שנותר יש להטמיע את עיקרי הדברים שצוינו לעיל בהקשר של השלכות החוק על המרחב הכפרי.

לשכת מזכ"ל

3. דמי היוון

תחת הכותרת התמימה והמטעה "ייעול עבודת מקרקעי ישראל" מופיעה גזירה המגדילה את תשלומי החוכרים לרשות מקרקעי ישראל, עבור מגורים ותעסוקה, בעיקר במגזר הכפרי, עבור בשיעור של 10%. כידוע, 93% מהמקרקעין במדינה הם מקרקעי ישראל, המנוהלים ע"י רשות מקרקעי ישראל. כפי שקובע החוק, ככלל לא מועברת הבעלות במקרקעי ישראל, אלא מוקנית בהם זכות חכירה בלבד, לתקופה של 49 שנים. חישוב דמי החכירה מתבסס מקדמת דנא על תשלום בסיסי של 5% משווי הקרקע לכל שנה. מלפני מספר עשורים, החלה רשות מקרקעי ישראל לגבות מראש את כל דמי החכירה בגין כל תקופת החכירה ("דמי חכירה מהוונים"). החישוב של דמי החכירה המהוונים נקבל לפי 5% דמי חכירה, כפול 49 שנות חכירה, ובריבית היוון של 5%, ובסה"כ, 91% משווי הקרקע. בשנת 2009, חוקקה רפורמה במקרקעי ישראל, שנועדה בעיקרה להעביר את הבעלות בחוזי החכירה המהוונים למגורים ולתעסוקה, תמורת תשלום נוסף או ללא תשלום. והנה, במסמכי התכנית הכלכלית, תחת הכותרת התמימה של "ייעול עבודת רשות מקרקעי ישראל", מוצע כי בקרקעות בהן החכירה מוקצית בפטור ממכרז – שאלו מרבית הקרקעות המוקצות לבניה נמוכה למגורים ולתעסוקה, לרבות (ולעיתים בעיקר) ביישובים הכפריים, יועלה מחיר החכירה באופן אבסורדי מ- 91% ל- 98% ואף ל- 100%, למרות שהקרקע תישאר בחכירה לתקופה קצובה ולא תועבר לבעלות החוכרים. משמעות תיקון "תמים" זה, הנה פשוט יקור סתמי חסר תכלית של דמי החכירה ב- 10%. כפי שמוסבר, יועלו בהתאמה גם דמי החכירה באזורי עדיפות, בחלקות המגורים בנחלות וכו', תוך פגיעה קשה בעיקר בתושבי המגזר הכפרי.

הנימוקים המופיעים בדברי ההסבר מקוממים לא פחות: הראשון קובע שהשמאות של השמאי הממשלתי מוטה כלפי מטה והשני קובע שהקצאה בפטור ממכרז מהווה הטבה. שני הנימוקים כלל אינם רלבנטיים לנוסחת ההיוון וקל להפריכם לוגית ואמפירית: במקרים רבים הקצאת הקרקע ביישוב הכפרי נעשית במחיר גבוה משמעותית בהשוואה ליישוב העירוני הסמוך.

תמונה לא פחות היא הקלות הבלתי נסבלת בה מבטלת הרשות במחיר יד את מנגנון השמאות של מדינת ישראל ואת תורת השמאות כולה; מוזר מאד כיצד אותה רשות המקפידה לשלוח את תושבי המגזר הכפרי לשלם עפ"י שמאות על כל תו ותג הופכת לפתע את עורה וקובעת ששמאות איננה מנגנון אמין.

לפיכך, יש לבטל גזירה זו המסתתרת בין דפי התכנית הכלכלית, אשר נועדה לפגוע בפגיעה קשה ביישובים הכפריים, תוך שהיא סותרת את העקרון הבסיסי של מקרקעי ישראל ומהות החכירה של מקרקעין אלו.

לסיכום:

חוק ההסדרים והחוקים הנלווים לו מהווים גזרות קשות ביותר, עד כדי סיכון המשך קיומם של הקיבוצים והמושבים בישראל לאורך זמן.

110 שנות קיבוץ ו-100 שנות מושב לא יכולות להסתיים באבחה אחת בשל גחמות של פקידי האוצר. אנו רואים בממשלה הנוכחית כתובת לציבור הגדול אותו אנו מייצגים, האכזבה מהגזרות הקשות והחד צדדיות הינה עצומה ואנו בטוחים כי לא זו היתה כוונת המשורר ומבטיחים להיאבק בהן ככל יכולתנו, משום שזוהי מלחמה אמיתית על קיומנו.

בברכה,

עמית יפרח

מזכ"ל תנועת המושבים

וי"ר התאחדות חקלאי ישראל

העתק:

שרי ממשלת ישראל
הלובי החקלאי בכנסת
חברי כנסת ישראל

ט"ז אב תשפ"א

25 יולי 2021

מפת האיומים והגזרות הנוגעים למרחב הכפרי בהצעת תקציב המדינה לשנים 2021-2021

תקציר

בהצעת התקציב, ובכללה חוק ההסדרים וכן הצעות נוספות של משרד האוצר לשינויים מבניים, אשר יובאו לאישור הממשלה כעסקת חבילה כוללת, נמצאות מספר תוכניות וסעיפים המאיימים באופן ישיר ומהותי על המשך קיומם של הקיבוץ והמושב.

אנחנו רואים בחומרה רבה את המתקפה המתוזמנת והמתוזמרת של פקידי האוצר על המרחב הכפרי, ומודיעים כי נאבק בגזרות אלה בכל האמצעים העומדים לרשותנו, זאת מתוך דאגה אמיתית להמשך קיומם של הקיבוצים והמושבים כדרך חיים לגיטימית (איך בכלל הגענו לרגע הזה?) ובתוכם כמובן ישובי הפריפריה הקובעים ומגנים על גבולות המדינה, אחראים על הבטחון התזונתי של אזרחי ישראל ומהווים מקור משמעותי לכלכלת הכפר.

ארבעת האיומים העומדים על הפרק:

1. תזכיר החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מיסוי שותפויות), התשפ"א – 2021

בקצרה: סעיף 62 לפקודת מס הכנסה, קובע את הסדר המס החל על קואופרטיבים חקלאיים (קיבוץ ומושב). מתוך הכרה ביחודיות צורות חיים אלה, קובעת פקודת המס כי לצרכי מס יראו את חברי האגודה שותפים, כך שחלקו של החבר ברווחי האגודה יראה כחלק מרווחי החבר, והוא ימוסה בגינו בד בבד עם המיסוי בגין רווחיו הישירים. זוהי מהותו של הקיבוץ, היא אינה ניתנת לערעור ולפרשנות.

הצעת משרד האוצר: מוצע לרוקן סעיף זה מתוכן וממהות, ולקבוע כי יראו את חברי כל אגודות אלו כשותפים מוגבלים באגודה – כלומר שותפים פסיביים, שאינם מעורבים כלל בניהול עסקי האגודה המשותפת, ושחלקם ברווחי האגודה אינו אלא תשואה להון שהשקיעו, והסדר המס בגין רווח זה יהיה בהתאם.

משמעות: הצעת רשות המסים מתעלמת מעקרונות העולם הקואופרטיבי (1.3 מיליארד חברים, בעולם). בישראל מדובר בלמעלה מאלף אגודות שיתופיות חקלאיות, שכל קיומן וייעודן הוא הוצאה אל הפועל של הפעילות החקלאית והעסקית של היישובים החקלאיים. תיקון חקיקה זה עומד בניגוד מוחלט לתפיסת היסוד של הקואופרציה החקלאית, ומבטא אי הבנה או התכחשות למהותיותה של זו. התיקון כופר בזכותם של ישוב או חבריו לנהל את פעילותם במסגרת של קואופרטיב או פרטיבי נוסף, זאת על אף שבכל מדד רלוונטי – חקיקה, פסיקה, או מהות כלכלית – חבר האגודה אינו, ולא יהיה, שותף מוגבל, כי אם שותף מלא, בפועל, לכל דבר.

יתר על כן, בעולם הקואופרטיבי נפוץ מאוד השימוש בקואופרטיבים מדרגה שניה, שהם שותפות של שותפויות. גם המערכות הללו אינן "המצאה ישראלית" והן נפוצות מאוד ברחבי העולם.

הפועל היוצא של התיקון המוצע הוא פגיעה קשה ממשווא במושבים ובקיבוצים, שמכאן ולהבא כל ההכנסות מהפעילות המשותפת שלהם ימוסו כאילו הם תשואה על השקעה שעשו, ולא פרי עמלם.

דרישתנו: אנו מסרבים לניסיון להגדיר אותנו ואת עולמנו בידי אנשי מקצוע שכלל אינם מכירים את העולם הקואופרטיבי. מושב ובעיקר קיבוץ אינם מערכות לתכנון מס, זוהי מערכת חיים המתקיימת כבר למעלה מ-110 השנים ושימשה מרכיב חיוני בהקמת וביצור מדינת ישראל וגבולותיה. אנו דורשים הסרת הצעה זו מן הפרק, וקיום דיון ציבורי ופרלמנטרי רחב במסגרת הליך חקיקה רגיל.

2. רפורמה בחקלאות

בקצרה: משרד האוצר הציג (21.7.2021) רפורמה בחקלאות שתכליתה מלחמה ביוקר המחיה, באמצעות ביטול מוחלט של כלל מכסי המגן על פירות וירקות טריים בתוך 5 שנים, מתן תמיכה ישירה לפי דונם קרקע, והקצאת משאבים בהשקעות, מיכון והתייעלות.

משמעות: פגיעה קשה בענפי חקלאות רבים, ובחלקם את העלמות ענפים האלה ומכאן סיכון אמיתי לבטחון התזונתי של אזרחי ישראל. מדובר על צעד "אל חזור" ושטחי חקלאות שינטשו לא יעובדו שוב. בהצעת

האוצר אין כל התייחסות ללתודתיות הקיימת בכל ענפי החקלאות – מה שמחייב שמירה על מיגוון מקומי מספק, ונהיר כי מטרת התוכנית - הורדת מחירי התוצרת הטריה לא תושג, זאת מהטעם הפשוט כי אין טיפול בפערי התיווך שגוזרות רשתות השיווק, אשר היא מקור המחיר הגבוה.

דרישתנו: אנחנו תומכים ברפורמה בענפי החקלאות ומבקשים שנים ממשרד האוצר לשבת למשא ומתן ענייני לעניין תמיכה ישירה ביחס למכסי מגן - באופן מתואם ומוסכם. באיחוד האירופי למשל, מודיעים על מדיניות חקלאית מבעוד מועד (2-3 שנים) ואשר תקפה למשך 7 שנים, על מנת להעניק ודאות ויציבות. ארגוני החקלאים הוכיחו שהם פרטנרים להסכמות גם בנושאים רגישים כמו ענף החלב, ענף המים ועוד. קשה ככל שיהיה הדבר – הסכמות מייצרות תיאום, שיתוף פעולה, אפקטיביות גבוהה תוך חתירה למטרה שהוגדרה על ידי הממשלה והשרים הרלבנטיים.

3. חוק הותמ"ל

בקצרה: החוק נחקק ב- 2014 כהוראת שעה התקפה ל-4 שנים והוארך מספר פעמים. מטרתו הייתה לפתור את משבר הדיור על ידי הגדלה מהירה של היצע יחידות דיור.

משמעות: במסמך קווי היסוד של הממשלה ישנן הצהרות מבורכות, על קידום דיור בר השגה והתחדשות עירונית, ושמירה על החקלאות, הסביבה, בעלי החיים, הים והחופים. אולם, הותמ"ל, שאת פעילותה מבקשים להאריך, מציגה פעילות ענפה שכל כולה בסתירה ביחס לכל ההצהרות הללו: רבות מהתכניות שאושרו על ידה הינן תכניות פרבריות המציעות הקמת רבעי מגורים ענקיים לצד הערים הקיימות ואף במנותק מהן, וכתוצאה, מעודדות פרבור, פגיעה בשטחים פתוחים ובטבע, הרס נרחב של שטחים חקלאיים מניבים, ופוגעות בחידוש הערים, במרקם החברתי הקיים ובמתן השירותים לתושבי הערים הוותיקים. נדמה כי הממשלה בוחרת, שוב, להטיל את כל כובד משקלה על תחום התכנון, ובצורה דורסנית והרסנית, בעוד יש צורך שכל תשומת הלב תופנה לטיפול בכשלי השיווק והביצוע של התכניות המאושרות.

דרישתנו: יש למקד את פעולת הותמ"ל בהתחדשות עירונית, פיתוח ישובים ערביים וחרדיים, תוך המנעות מפגיעה בשטחים חקלאיים במקרים חריגים בהם יאושרו תכניות על קרקע חקלאית, יש לקבוע כי לא תותר הפקעה של יותר מ-30% משטחי הנחלה בישוב חקלאי. כמו כן יש לקבוע קריטריונים ותנאים ברורים המגלמים תנאי סף עבור התוכניות שעשויות להיות מקודמות במסגרת מסלול הותמ"ל.

4. דמי היוון

בקצרה: תחת הכותרת התמימה והמטעה "ייעול עבודת מקרקעי ישראל" מופיעה גזירה המגדילה את תשלומי החוכרים לרשות מקרקעי ישראל, עבור מגורים ותעסוקה, בעיקר במגזר הכפרי, עבור בשיעור של 10%.

משמעות: מוצע כי בקרקעות בהן החכירה מוקצית בפטור ממכרז – שאלו מרבית הקרקעות המוקצות לבניה נמוכה למגורים ולתעסוקה, לרבות (ולעיתים בעיקר) בישובים הכפריים, יועלה מחיר החכירה באופן אבסורדי מ-91% ל-98% ואף ל-100%, למרות שהקרקע תישאר בחכירה לתקופה קצובה ולא תועבר לבעלות החוכרים. משמעות תיקון "תמים" זה, הנה פשוט ייקור סתמי חסר תכלית של דמי החכירה ב-10%. כפי שמוסבר, יועלו בהתאמה גם דמי החכירה באזורי עדיפות, בחלקות המגורים בנחלות וכו', תוך פגיעה קשה בעיקר בתושבי המגזר הכפרי. למה? כי אפשר! אין לזה סיבה, אין לכך הצדקה, זה ניסיון נואל לדוג במים עכורים. סתם אפליה בוטה ולא מנומקת.

דרישתנו: ביטול לאלתר של גזירה זו, אשר נועדה לפגוע פגיעה קשה בישובים הכפריים, תוך שהיא סותרת את עקרון השיוויון ואת כללי הבסיס של מקרקעי ישראל ומהות חכירת מקרקעין אלה.

לסיכום

חוק ההסדרים והחוקים הנלווים לו מהווים גזרות קשות ביותר, עד כדי סיכון המשך קיומם של הקיבוצים והמושבים בישראל לאורך זמן. 110 שנות קיבוץ ו-100 שנות מושב לא יכולות להסתיים באבחה אחת בשל גחמות של פקידי האוצר.

אנו רואים בממשלה הנוכחית כתובת לציבור הגדול אותו אנו מייצגים, האכזבה מהגזרות הקשות והחד צדדיות הינה עצומה ואנו בטוחים כי לא זו היתה כוונת המשורר ומבטיחים להיאבק בהן ככל יכולתנו, משום שזוהי מלחמה אמיתית על קיומנו.

פירוט ארבעת האיומים העומדים על הפרק:

1. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מיסוי שותפויות), התשפ"א- 2021

סעיף 62 לפקודת מס הכנסה קובע את הסדר המס שיחול על קואופרטיבים חקלאיים.

מתוך הכרה במאפייני הקואופרטיב ומהותיותו, ובעיקר בהיותו כלי תאגידי לשירות חבריו, המעורבים באופן אקטיבי בניהולו, קובע סעיף זה כי לצורכי מס יראו את חברי האגודה שותפים בה, כך שחלקו של חבר ברווחי האגודה יראה כחלק מרווחי החבר, והוא ימוסה בגינו בד בבד עם המיסוי בגין רווחיו הישירים.

בהצעת החוק, מוצע לרוקן סעיף זה מתוכן וממהות, ולקבוע כי יראו את חברי כל אגודות אלו כשותפים מוגבלים באגודה – כלומר שותפים פסיביים, שאינם מעורבים כלל בניהול עסקי האגודה המשותפת, ושחלקם ברווחי האגודה אינו אלא תשואה להון שהשקיעו, והסדר המס בגין רווח זה יהיה בהתאם.

יש לדעת: מדובר במאות רבות של אגודות שיתופיות חקלאיות, שכל קיומן וייעודן הוא הוצאה אל הפועל של הפעילות החקלאית והעיסוקית של היישובים החקלאיים. כך, למשל, מדובר במסגרת המשותפת של המושבים, שרווחיה לא יראו להיראות עוד כרווח של חברי המושב לצרכי מס. בדומה, מדובר באגודות בהן מרוכזת הפעילות העיסוקית של הישוב – שהתאגדה בנפרד כדי להרחיק את החברים מהסיכון העיסוקי, אגודות גידולי שדה של היישוב, או של כמה יישובים, אגודות רפת, ועוד ועוד.

תיקון חקיקה זה עומד בניגוד מוחלט לתפיסת היסוד של הקואופרציה החקלאית, ומבטא אי הבנה או התכחשות למהותיותה של זו. התיקון כופר בזכותם של ישוב או חבריו לנהל את פעילותם במסגרת של קואופרטיב אופרטיבי נוסף, זאת על אף שבכל מדד רלוונטי – חקיקה, פסיקה, או מהות כלכלית – חבר האגודה אינו שותף מוגבל, כי אם שותף מלא, בפועל, לכל דבר.

יתר על כן, בעולם הקואופרטיבי נפוץ מאוד השימוש בקואופרטיבים מדרגה שניה, שהם שותפות של שותפויות. גם המערכות הללו אינן "המצאה ישראלית" והן נפוצות מאוד ברחבי העולם.

הפועל היוצא של התיקון המוצע הוא פגיעה קשה מנשוא במושבים ובקיבוצים, שמכאן ולהבא כל ההכנסות מהפעילות המשותפת שלהם ימוסו כאילו הם תשואה על השקעה שעשו, ולא פרי עמלם.

כנובע מכך, הרפתן מקיבוץ בארי שבעוטף עזה, וכמוהו מגדל הבננות מקיבוץ חניתה שבגבול הלבנון, יאבדו את הטבת המס להם זכאים על פי חוק כיישובי קו עימות, והם יעברו לתשלום מס שדרגתו הראשונה מתחילה ב 31%!

מתוך כל זה עולה שחוק שעל פניו נראה טכני, הינו בעל השלכות מרחיקות לכת על הקואופרציה החקלאית בישראל, ועל מאות אלפי תושבים, שרובם הגדול יושב בקווי העימות של עוטף עזה ולבנון, ובשאר איזורי הפריפריה.

אנו מעריכים את היקפי הפגיעה הצפויים באלפים רבים של שקלים לכל משפחה מידי שנה, ודי בכך כדי להבין שגזירת מס כה דרמטית ושינוי כה מהותי ראויים לדיון ציבורי ופרלמנטרי רחב, במסגרת הליך חקיקה רגיל. ואנו מקווים שבסיומו של בירור זה תוסר ההצעה מן הפרק.

2. רפורמה בחקלאות

1. משרד האוצר הציג (21.7.2021) רפורמה בחקלאות שתכליתה מלחמה ביוקר המחיה, באמצעות ביטול מוחלט של כלל מכסי המגן על פירות וירקות טריים בתוך 5 שנים, מתן תמיכה ישירה לפי דונם קרקע, והקצאת משאבים בהשקעות, מיכון והתייעלות. להלן הכשלים בהצעת האוצר:

1.1. להערכתנו, התועלת לצרכן שמוצגת תהיה נמוכה משמעותית בשל שגיאה מתודולוגית;

1.2. היקף התמיכה המוצע ביחס להיקף ההגנה המכסית - שקול להערכתנו ל-25% בלבד בממוצע (יש גידולים שהתמיכה תעמוד על 10% בלבד) -; במצב זה, יש חשש שה"סלט המקומי" מבחינת הגידולים, כמו גם המטעים – ייעלמו מהנוף המקומי

- 1.3. מחירי הפירות והירקות) בממוצע לפי ארגון ה-OECD לא מצדיקים את "שפיכת התינוק עם המים"; גם כיום קיים יבוא בהיקפים לא מבוטלים שהולך ומתגבר, ביחוד לאור העובדה שטורקיה הפכה למקור יבוא זמין יחסית, זול ומגוון תחת יבוא מאירופה הקלאסית ;
- 1.4. חסרה התייחסות גם לתנודתיות שקיימת בכל ענפי החקלאות - מה שמחייב שמירה על מיגוון מקומי מספק. יש לזכור כי מדובר בצעד "אל חזור" - עיבודים ושטחי גידול שייעלמו – לא יחזרו (רשת הביטחון שמוצעת, מחוררת כל כך, וכמעט חסרת משמעות באגרסיביות של המהלך המוצע)
- 1.5. אפס מכס הופך את ההדרגתיות בחלק מהענפים ל"עלה תאנה" בעיקר בענפים שמצריכים השקעה (מטעים, חממות, בתי רשת, בתי אריזה, וכן הלאה). מכאן ועד להפסקה של ההשקעה באופן מידי - שכן הרווחיות העתידית תהיה נמוכה עד שלילית במתווה הנוכחי – הדרך קצרה ;
- 1.6. תמיכה של 100 ₪ לדונם מוצעת באופן אחיד ללא הבנה של ההבדלים בין מאפייני החקלאות בישראל ובאיחוד האירופי. כך למשל, בפירות מסויימים מדובר על תמיכה זניחה ולא אפקטיבית בעוד שבחלק מענפי הירקות והפלחה מדובר בתמיכה גבוהה מדי ולא מוצדקת.
- 1.7. תמיכה ישירה לדונם אולי משרתת את "שמירת הקרקע" אך לא מאפשרת שמירה על בטחון המזון של הציבור בישראל (גידולים שלמים צפויים להיעלם) ולא מאפשרת שמירה על פרנסת חקלאי ישראל ;
- 1.8. לא הוצג אף לא צעד אחד שעניינו כלל שרשרת היצור (יבוא, הפצה, שיווק, קמעונאות) כדי להבטיח גלגול משמעותי של ההוצלה המצופה לצרכן. "יהיה בסדר" - זה מה ששמענו עד כה.
- 1.9. לא הוצגה מתודולוגיה להבטחת הצלחת הרפורמה באמצעות מעקב בקרה וצוותי היגוי – בהתאם להמלצות ה-OECD בעת ביצוע רפורמות סחר.
2. ארגוני החקלאים תומכים ברפורמה בענפי החקלאות ומבקשים שנים ממשרד האוצר לשבת למשא ומתן ענייני לעניין תמיכה ישירה ביחס למכסי מגן - באופן מתואם ומוסכם. באיחוד האירופי למשל, מודיעים על מדיניות חקלאית מבעוד מועד (2-3 שנים) ואשר תקפה למשך 7 שנים, על מנת להעניק ודאות ויציבות.
3. הנייר שהוגש על ידי החקלאים לשרי האוצר והחקלאות, מעיד טוב מכל על הרצון לייצר שיתוף פעולה בין הגורמים השונים לטובת הצרכן הישראלי והחקלאות המקומית, באמצעות חשיפת ליבוא מתחרה, השקעות נדרשות, שימוש במיכון וטכנולוגיה, כדי להבטיח את ההתייעלות הנדרשת, כלהלן :
- 3.1. 50% משווי ההגנה המכסית הנוכחית - הפחתה משוקללת של מחצית מהמכסים (חלק יופחת יותר מ-50%, חלק יתבטל וחלק יופחת פחות ובלבד שהממוצע המשוקלל יעמוד על 50%);
- 3.2. 30% משווי ההגנה המכסית – יוחלף בתמיכה שתתחלק לסיוע ישיר קבוע, ולהשקעות בחדשנות, מיכון וטכנולוגיה מתקדמת, מה שיאפשר התייעלות של החקלאות והתמודדות מול יבוא מתחרה.
- 3.3. 20% היקף החשיפה של החקלאות ללא מכסי מגן או תמיכה כנגד שיעור גבוה ומאתגר זה.
- ארגוני החקלאים הוכיחו שהם פרטנרים להסכמות גם בנושאים רגישים כמו ענף החלב, ענף המים ועוד. קשה ככל שיהיה הדבר – הסכמות מייצרות תיאום, שיתוף פעולה, אפקטיביות גבוהה תוך חתירה למטרה שהוגדרה על ידי הממשלה והשרים הרלבנטיים.**

3. חוק הותמ"ל

החוק נחקק ב- 2014 כהוראת שעה התקפה ל- 4 שנים. והוארך מספר פעמים. מטרתו הייתה לפתור את משבר הדיוור על ידי הגדלה מהירה של היצע יחידות דיוור אולם הוא נכשל בכך כישלון חרוץ. במסמך קווי היסוד של הממשלה ישנן הצהרות מבורכות, על קידום דיוור בר השגה והתחדשות עירונית, ושמירה על החקלאות, הסביבה, בעלי החיים, הים והחופים.

אולם, הותמ"ל, שאת פעילותה מבקשים להאריך, מציגה פעילות ענפה שכל כולה בסתירה ביחס לכל ההצהרות הללו: רבות מהתכניות שאושרו על ידה הינן תכניות פרבריות המציעות הקמת רבעי מגורים ענקיים לצד הערים הקיימות ואף במנותק מהן, וכתוצאה, מעודדות פרבור, פגיעה בשטחים פתוחים, הרס נרחב של שטחים חקלאיים מניבים, ופוגעות בחידוש הערים, במרקם החברתי הקיים ובמתן השירותים לתושבי הערים הוותיקים. זוהי רשימה חלקית של הנוזקים הקשים שהוועדה חוללה במהלך השנים. בהתאם לנתונים הרשמיים שפורסמו, החוק לא השיג את יעדיו. למרות ההצהרות, הותמ"ל לא הביא לירידה במחירי

הדיוור. מהנתונים עולה בבירור, כי קיימים כשלים רבים בתחומי השיווק והביצוע, וברור לכל, כי אישור עוד 10, 20 או 100 תכניות על ידי הותמ"ל הדורסנית, לא יפתרו את כשלי השיווק והביצוע. נהפוך הוא. נדמה כי הממשלה בוחרת, שוב, להטיל את כל כובד משקלה על תחום התכנון, ובצורה דורסנית והרסנית, בעוד יש צורך שכל תשומת הלב תופנה לטיפול בכשלי השיווק והביצוע של התכניות המאושרות.

עמדתנו היא כי החוק, אם יוארך, צריך להתמקד בהתחדשות עירונית, פיתוח יישובים ערביים וחרדים, תוך המנעות מפיגעה בשטחים חקלאיים. במקרים חריגים בהם יאושרו תכניות על קרקע חקלאית, יש לקבוע כי לא תותר הפקעה של יותר מ-30% משטחי הנחלה בישוב חקלאי. כמו כן יש לקבוע קריטריונים ותנאים ברורים המגלמים תנאי סף עבור התכניות שעשויות להיות מקודמות במסגרת מסלול הותמ"ל.

4. דמי היוון

תחת הכותרת התמימה והמטעה "ייעול עבודת מקרקעי ישראל" מופיעה גזירה המגדילה את תשלומי החוכרים לרשות מקרקעי ישראל, עבור מגורים ותעסוקה, בעיקר במגזר הכפרי, עבור בשיעור של 10%.

כידוע, 93% מהמקרקעין במדינה הם מקרקעי ישראל, המנוהלים ע"י רשות מקרקעי ישראל. כפי שקובע החוק, ככלל לא מועברת הבעלות במקרקעי ישראל, אלא מוקנית בהם זכות חכירה בלבד, לתקופה של 49 שנים. חישוב דמי החכירה מתבסס מקדמת דנא על תשלום בסיסי של 5% משווי הקרקע לכל שנה. מלפני מספר עשורים, החלה רשות מקרקעי ישראל לגבות מראש את כל דמי החכירה בגין כל תקופת החכירה ("דמי חכירה מהוונים"). החישוב של דמי החכירה המהוונים נקבל לפי 5% דמי חכירה, כפול 49 שנות חכירה, ובריבית היוון של 5%, ובסה"כ, 91% משווי הקרקע. בשנת 2009, חוקקה רפורמה במקרקעי ישראל, שנועדה בעיקרה להעביר את הבעלות בחוזי החכירה המהוונים למגורים ותעסוקה, תמורת תשלום נוסף או ללא תשלום. והנה, במסמכי התכנית הכלכלית, תחת הכותרת התמימה של "ייעול עבודת רשות מקרקעי ישראל", מוצע כי בקרקעות בהן החכירה מוקצית בפטור ממכרז – שאלו מרבית הקרקעות המוקצות לבניה נמוכה למגורים ותעסוקה, לרבות (ולעיתים בעיקר) בישובים הכפריים, יועלה מחיר החכירה באופן אבסורדי מ-91% ל-98% ואף ל-100%, למרות שהקרקע תישאר בחכירה לתקופה קצובה ולא תועבר לבעלות החוכרים. משמעות תיקון "תמים" זה, הנה פשוט יקור סתמי חסר תכלית של דמי החכירה ב-10%. כפי שמוסבר, יועלו בהתאמה גם דמי החכירה באזורי עדיפות, בחלקות המגורים בנחלות וכו', תוך פגיעה קשה בעיקר בתושבי המגזר הכפרי.

הנימוקים המופיעים בדברי ההסבר מקוממים לא פחות: הראשון קובע שהשמאות של השמאי הממשלתי מוטה כלפי מטה והשני קובע שהקצאה בפטור ממכרז מהווה הטבה. שני הנימוקים כלל אינם רלבנטיים לנוסחת ההיוון וקל להפריכם לוגית ואמפירית: במקרים רבים הקצאת הקרקע בישוב הכפרי נעשית במחיר גבוה משמעותית בהשוואה לישוב העירוני הסמוך.

תמוהה לא פחות היא הקלות הבלתי נסבלת בה מבטלת הרשות במחי יד את מנגנון השמאות של מדינת ישראל ואת תורת השמאות כולה; מוזר מאד כיצד אותה רשות המקפידה לשלוח את תושבי המגזר הכפרי לשלם עפ"י שמאות על כל תו ותג הופכת לפתע את עורה וקובעת ששמאות איננה מנגנון אמין.

לפיכך, יש לבטל גזירה זו המסתתרת בין דפי התכנית הכלכלית, אשר נועדה לפגוע פגיעה קשה בישובים הכפריים, תוך שהיא סותרת את העקרון הבסיסי של מקרקעי ישראל ומהות החכירה של מקרקעין אלו.

נספח 5 :

מצגת החטיבה לאסטרטגיה במשרד החקלאות

(עמודים 33 עד 38)

סיכום ההשפעה של פתיחת היבוא – אומדן לירקות ופירות

ירקות - סיכום

אלפי טון	אלפי דונם	מלש"ח	2019
2,115	855.3	6,332	2019
1,360	564.6	4,025	אחרי השינוי
-756	-290.8	-2,307	שינוי
-36%	-34%	-36%	שינוי באחוזים

פירות אחרים - סיכום

אלפי טון	אלפי דונם	מלש"ח	2019
920	910.7	6,667	2019
445	465.4	3,772	אחרי השינוי
-475	-445.3	-2,896	שינוי
-52%	-49%	-43%	שינוי באחוזים

פרי הדר - סיכום

אלפי טון	אלפי דונם	מלש"ח	2019
520	196.4	1,411	2019
312	115.2	855	אחרי השינוי
-207	-81.3	-556	שינוי
-40%	-41%	-39%	שינוי באחוזים

אומדן הפגיעה לטווח בינוני בענף הירקות

אומדן הפגיעה במלש"ח, מתוך ערך היצור הכולל בארץ

אומדן פגיעה, מלש"ח	פוטנציאל יבוא	יצוא מ-	אומדן ראשוני להשפעת פתיחת היבוא			שיווק טרי לשוק המקומי			ייצור		שטח אלפי דונם	ירקות, תפ"א ומקשה
			אלפי טון	מלש"ח	אלפי טון	אלפי טון	מלש"ח	מלש"ח				
2,307		המספרים הם כמות היצוא באלפי טון	1,216	4,516	2,115	6,332	855.3				ירקות, תפוחי אדמה ומקשה	
937	גדול	מצרים- 685, טורקיה- 185	250	664	522	1,250	244.3				תפוחי אדמה	
466	גדול	טורקיה- 531, ירדן- 240	158	619	158	621	28.9				עגבניות למאכל (רגיל ושרי)	
		ענף יצוא	87	415	174	787	32.4				פלפל	
165	בינוני	טורקיה- 54, מצרים- 35	94	324	98	329	9.7				מלפפונים	
154	בינוני	מצרים- 39, טורקיה- 25	25	308	25	308	6.7				תות שדה	
45	קטן	טורקיה- 63, ירדן- 20	91	226	91	226	41.3				אבטיחים למאכל	
		ענף יצוא	96	197	269	397	44.6				גזר	
160	גדול מאוד	מצרים- 487, טורקיה- 235	71	159	80	178	37.5				בצל יבש	
			17	159	17	159	11.5				פטרזילה ונוסברה	
155	גדול	מצרים- 92	32	148	53	207	26.9				בטטות	
50	קטן	ירדן- 31, טורקיה- 28	21	134	55	250	13.0				חסה	
33	קטן	טורקיה- 20	47	131	63	163	10.7				חצילים	
63	קטן		13	313	13	313					פטריות	
43	בינוני	ירדן- 23	33	86	33	87	12.5				מלונים	
19	קטן		25	84	29	94	9.1				קישואים	
18	קטן	ירדן- 12	21	83	25	89	13.4				כרובית	
		נדרשת הערכה	136	466	410	876	312.9				אחר	

חישוב אודמן פגיעה לא כולל את כל ענפי הייצור (הפגיעה צפויה להיות גדולה יותר לאור ענפים נוספים שעלולים להיפגע). לגבי תפ"א הונח שיבוא תפ"א ממצרים, (וייתכן גם מאירופה בעונת עם יבול גבוה), תפגע גם בכדאיות היצוא, בגלל ניצול של תשתיות כגון תחנות מיון רק בחלק מהשנה.

משרד החקלאות ופיתוח הכפר - החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

מקור הנתונים לכמות וערך ייצור: למ"ס

אומדן הפגיעה לטווח בינוני בענף המטעים

אומדן הפגיעה במלש"ח, מתוך ערך היצור הכולל בארץ

פונדציאל אומדן פגיעה: מלש"ח	פוטנציאל יבוא	אומדן ראשוני להשפעת פתיחת היבוא			שיווק טרי לשוק המקומי			ייצור		שטח		פירות, ללא הדרים
		אלפי טון	מלש"ח	אלפי טון	אלפי טון	מלש"ח	מלש"ח	אלפי דונם	אלפי דונם			
2,896	המספרים הם כמות היצוא באלפי טון	661	4,758	920	6,667	910.7	פירות, ללא הדרים					
445	גדול	104	594	104	594	37.5	תפוחי עץ					
439	גדול	57	585	57	586	36.4	ענבי מאכל					
517	גדול מאוד	144	575	144	575	29.8	בננות					
		70	538	139	1,134	111.6	אבוקדו					
301	גדול	56	401	56	401	46.1	אפרסקים ונקטרינות					
		17	310	43	869	53.0	תמרים					
		31	256	48	352	22.1	מנגו					
233	גדול מאוד	45	205	55	259	16.5	רמונים					
152	גדול	25	202	25	203	11.9	שזיפים					
166	גדול מאוד	10	185	10	185	60.4	שקדים					
99	בינוני	25	183	27	198	14.1	אפרסמון					
118	גדול	24	157	24	157	12.2	אגסים					
105	גדול מאוד	4	116	4	116	8.5	דובדבנים					
321	גדול	51	451	89	614	148.6	זיתים לשמן					
	נדרשת הערכה						אחר (כולל ענבי יין, זיתים ל					

חישוב אודמן פגיעה לא כולל את כל ענפי הייצור (הפגיעה צפויה להיות גדולה יותר לאור ענפים נוספים שעלולים להיפגע)

משרד החקלאות ופיתוח הכפר - החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

מקור הנתונים לכמות וערך ייצור: למ"ס

אומדן הפגיעה לטווח בינוני בענף ההדרים

אומדן הפגיעה במלש"ח, מתוך ערך היצור הכולל בארץ

אומדן פגיעה, מלש"ח	פוטנציאל יבוא	אומדן ראשוני להשפעת פתיחת היבוא	שיווק טרי לשוק המקומי			ייצור			שטח אלפי דונם	פרי הדר לימונים קליפים תפוזים אשכוליות
			אלפי טון	מלש"ח	אלפי טון	אלפי טון	מלש"ח	מלש"ח		
556	המספרים הם כמות היצוא באלפי טון		210	621	520	1,411	196.4	פרי הדר		
197	גדול מאוד	סורקיה- 471, מצרים- 96	68	207	76	218	24.3	לימונים		
123	קטן (ענף יצוא)	סורקיה- 752	67	181	211	614	87.6	קליפים		
166	גדול מאוד	מצרים- 1871	50	159	75	184	41.1	תפוזים		
71	קטן (תעשייה)	סורקיה- 139	18	51	149	356	24.4	אשכוליות		
	נדרשת הערכה		7	24	9	38	19.0	זני הדרים אחרים		

נספח ג': יבוא ומחירי מוצרי מזון לצרכן

ד"ר יעל קחל, ארז אוסמן

14.7.2021

